

DOMOLJUB

Glasilo Jugoslovanske Kmetске Zveze
z mesečno prilogo „Občinska uprava“.

Izhaja vsako sredo ob 5. uri zjutraj. — Cena mu je 10 Din. na leto.
Za inozemstvo 20 Din.
Posamezne številke se prodajajo po 50 par.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica — Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Sv. Očeta Benedikta XV. ni več.

V nedeljo dopoldne je došla v Ljubljano žalostna novica, da je sv. Oče Benedikt XV. po kratki bolezni — pljučnici — izdihnil svojo nad vse plemenito dušo.

Previdnost božja mu je poverila nadvse težko nalogo, da je vodil sv. katoliško Cerkev v času največje svetovne preizkušnje, v času, ko je bilo sovraštvo največja patriotska čednost, ko je bilo klanje ljudi tem večja krepost, čim več krvi je teklo. Vladajoči svet brez Boga in njegovih postav, brez odgovornosti v večnosti je postal divja zver, ki besni, kolje in trga. Morje solza je steklo, ves svet je bil en sam velik vzdih, milijon src je bilo potrlih, pod težo neiznezmernih bolečin. In v vsem tem času je bil en sam izmed velikih, ki je z ubogimi prelival solze, ki je vzdihoval z nedolžnimi, ki mu je krvavelo srce s trpečimi. Bil je največji v današnjem času — sv. Oče Benedikt XV., edina svetla zvezda v času, ko je bilo svetovno nebo zastrto z najtemnejšimi oblaki.

Skozi celo vojsko si je neprestano prizadeval, da bi pomiril vojne strasti, obračal se je na vladarje in državnike, obračal se je na narode. Narodi so ga razumeli, toda vlastodržci — v službi krvoloka kapitalizma — so bile neukrotljive zveri. Natančno je orisal Benedikt XV., na kakšni podlagi se more doseči in vzdržati mir — ne z vojsko, temveč s tem, da se vsakemu narodu pripoznajo njegove naravne pravice, za slučaj spora pa naj se sestavi mednarodno razsodišče, armade pa naj se znižajo na najnižjo mero, v kolikor so potrebne za vzdrževanje reda v domači državi. Vse, kar je Wilson omenjal v 14 točkah, je že davno in veliko bolje razvil in utemeljil Benedikt XV.

Sv. Oče pa ni ostal samo pri besedah o ljubezni. Kristus je hodil od kraja do kraja in je povsod dobrote delil. To nalogo je prevzela sv. katoliška Cerkev in kedaj je bil svet bolj lačen ljubezni in potreben dobrot kot v tem strašnem času.

Črna in temna bo povest svetovne vojske. Toda kakor zlata nit se bo vlekla skozi celo strašno povest ljubezen, ki jo je Benedikt XV. skazoval vsemu trpečemu človeštvu brez razlike vere in narodnosti. Po njegovem prizadevanju je na tisoče bolnih in za boj nesposobnih ujetnikov že med vojsko prišlo domov v domačo, liubezni polno oskrbo, vatikanska pisarna za poizvedovanje pogrešancev in ujetnikov je rešila na desetisoče prošenj, vojnim ujetnikom v raznih državah se je mnogo olajšalo vsled neprestanega posredovanja sv. Očeta pri raznih državah, že med vojsko je izdatne vsote utrgal svojim pičlim dohodkom in jih pošiljal v razdejane kraje — Belgijo, severno Francosko, Poljsko, Srbijo in Črnoğoro.

Naravnost ogromna in nedosežna pa je bila njegova dobrotelnost po končani vojski. Organiziral je tako orjaško zbiranje darov celega sveta za stradajoče otroke v raznih državah, da zgodovina ne pozna primera. Pri prvi zbirki je došlo v Vatikan 16 milijonov lir, ki jih je razdelil papež med najbolj potrebne v Nemčiji, Avstriji, Poljski, Madjarski, Čehoslovaški, Jugoslaviji, Bolgariji, Rumuniji, Ukrajini itd. Šo več kot v denarju se je razdelilo v obleki, perilu in zdravilih.

Znana je velika papeževa pomoč gladajoči Rusiji, dasi se ta ni hotela nanj obrniti po pomoč.

Vlastodržci so skozi tri leta sklepali mir in so ga sklenili z verigami in okovi, ki kriče v nebo po maščevanju, Benedikt XV. pa je hodil od kraja do kraja in povsod dobrote delil.

Danes zlatega srca poglavarja Kristusove cerkve ni več med nami. Vsi narodi sveta, katoliški in nekatoliški, verni in brezverni stoje globoko potrti ob njegovi krsti in se zavedajo, da je umrl največji in najboljši iz sedanjih časov.

Iz zadnjih ur sv. očeta.

V petek, dne 20. januarja zvečer se je bilo sv. očetu nekoliko izboljšalo in zdravniki so ga vzpodbujali, naj se le zaupno podvrže vsem zdravniškim ukrepom; papež je dejal: »Če bo Bog hotel, da še nadalje delam za cerkev, bom na to vedno pripravljen, če pa poreče: Zadostil — naj se zgodi njegova volja! Na to je najstarejši med zdravniki dr. Battistini vzkliknil: »Vzemi mene, o Gospod, toda reši papeža!«

Po polnoči, ko je sv. Oče na lastno željo prejel sv. obhajilo in sv. poslednje olje, je neprestano prosil dr. Battistini, naj gre vendar počivat, ko je starejši od njega. Tej prošnji je Battistini po 2. uri ugodil in odšel.

Zutraj na god sv. Neže, je sv. oče prosil, naj mu prinese kip sv. Neže, zavetnice zavoda »Capranica«, v katerem je bil gojenec; ta kip so mu bili poklonili dijaki tega zavoda. Sv. Oče je uprl oči v kip in goreče molil.

Stanje se je čimdalje bolj slabšalo. Okolu postelje zbrani so molili. Sv. oče je prisotne vprašujoče pogledal, nakar mu je zdravnik Battistini rekel, da molijo za svetovni mir. Sv. oče je zaklical: »Radi damo življenje za svetovni mir!«

Davkoplačevalci razmišljajte!

Poglejmo si danes Radojevičev (vladni) šolski zakonski načrt, v koliko nalaga ljudstvu novih bremen in koliko pravic mu daje pri šoli.

Čl. 24 govori: »Zaradi lažje in popolnejše vpeljave odredb tega zakona se naselbine združujejo v šolske občine. Šolska občina obsega lahko eno ali pa več naselbin.« (vasi).

To je približno tako kot sedaj. Toda vprašanje je, koliko teh šolskih občin mora biti, koliko šoloobveznih otrok lahko obsegajo. Zakaj čim nižje je število otrok, za katere se mora osnovati že lastna šolska občina, oz. lastna ljudska šola, tem več novih poslopij bo treba, tem več novih stroškov za vzdrževanje. V tem oziru govori člen 26. takole: »Država je dolžna odpreti šolo v vsakem kraju ali naseljenem središču, kjer je najmanj 30 šoloobveznih otrok.« Če se natančno držimo tega paragrafa, bo imela vsaka vas — svojo šolo, zakaj 30 šoloobveznih otrok (obveznost traja od 6—14. leta, ker je pouk osemleten. Čl. 15.) ima vsaka srednje velika vas. Prav je, če bi imela vsaka vas svojo šolo — toda kdo bo mogel nositi ogromne stroške, to je drugo vprašanje. Zato se nam zdi, da je ta člen že vnaprej na smrt obsojen, ker je neizvršljiv, toda nagajati bi se mogli nanj opirati in delati velikanske sitnosti.

Čl. 28. pravi: »Šolska občina mora dati potrebno zemljišče za šolo, šolsko igrišče in dvorišče, a po deželi tudi za šolski vrt; zgraditi mora predpisano šolsko poslopje z vsemi potrebnimi prostori: učilnicami, bivalnicami za deco, kopalnicami, stanovanje za učiteljstvo in slugo itd.«

»Razen tega je šolska občina dolžna: 1. skrbeti, da vsi otroci šoloobvezne starosti obiskujejo šolo po predpisih tega zakona;»

»5. skrbeti za ustanavljanje in pravilno vzdrževanje zavodov za sirote brez staršev in za otroke, ki jim zaradi daljave ali slabega pota in drugih neprilik ni mogoče hoditi vsak dan v šolo in domov;

6. skrbeti, da so vsa pota, ki vodijo v šolo, v redu;

7. ustanoviti krajevni šolski fond.«

Čl. 30. se glasi: »Vsaka šola mora imeti toliko predpisanih stanovanj za učiteljstvo, kolikor je na šoli posebnih oddelkov (razred).«

Čl. 103. pa nadrobno pojasnjuje takole: »Vsak državni učitelj ali učiteljica ima razen plače in drugih dohodkov po tem zakonu pravico tudi na brezplačno stanovanje, ki ga mu daje šolska občina in drva (ogrev) iz rednega šolskega proračuna. Stanovanje mora biti suho, svetlo in mora imeti dve do tri sobe: 4×4×3 metrov, kuhinje: 4×3×3 metre, klet in pritlikline. Pristojna količina drv je 15 kubičnih metrov ali pa odgovarjajoča količina premoga oziroma drugega kuriva, ki se v kraju uporablja.«

Dalje govori člen 30.: »Stanovanja morajo biti ali v šolskem poslopiju ali pa v neposredni bližini. Brez potrebnih stanovanj se ne more odpreti nobena šola, niti nov razred. Sedanje šole, ki nimajo potrebnih stanovanj, morajo ustreči tem predpisom v teku 5 let računši od dne, ko stopi ta zakon v veljavo.«

Čl. 47. govori: »Vse državne osnovne šole se vzdržujejo iz državne blagajne po uredbah tega zakona, toda na račun proračuna dotičnih šolskih občin.«

Čl. 45.: »Šolska občina vrši svoje dolžnosti potom krajevnega šolskega odbora, ki je v mejah tega zakona njen predstavitelj in polnomočen zastopnik.«

Kdo je to šolski odbor, pojasnujeta člena 190 in 191. Člen 190. pravi: »Vsaka šolska občina ima svoj šolski odbor, ki jo zastopa...« Člen 191.: »Krajevni odbor tvorijo: župan politične občine, v kateri se šola nahaja, voditelj šole, trije občani... ki jih izbere občinski odbor.«

Čl. 105. našteva med drugim tudi te dolžnosti šolskega odbora:

»1. skrbeti, da izpolnjuje šolska občina točno vse dolžnosti, ki jih predpisuje zakon;

2. sestavljati vsako leto proračun za vzdrževanje šole v bodočem šolskem letu ter ga poslati v določenem času pristojni oblasti v potrdilo;

4. paziti, da se vpiše vsa za šolo dorasla mladež;

5. paziti, da vsi otroci redno obiskujejo šolo;

8. dovoljevati na predlog učiteljske konference, voditelja ali lastnemu sklepu v obsegu razpoložljivih materialnih sredstev izdatke za knjige, obleko, obutev, zdravila in prehrano siromašnih učencev, za šolske izlete, tekmovanja, knjižnice in drugo, kar pomaga k uspehu pouka in vzgoje;

9. nadzorovati stanovanje in prehrano onih otrok, ki prenočujejo v šoli;

10. skrbeti za povečanje šolskih fondov;

11. prirejati v sporazumu s šolskim voditeljem in učiteljstvom šolske svečanosti in voditeljske sestanke ter jim prisostvovati;

12. pomagati pri vseh prireditvah v korist šole, pouka in narodne prosvete.«

Čl. 200 pa pravi: »Za neizpolnjevanje predpisanih dolžnosti more predsednika, blagajnika in vse odborne člane kaznovati z globo:

šolski nadzornik od 20 do 100 Din, prosvetni inspektor (t. j. deželni, oziroma pokrajinski šolski nadzornik. Op. ur.) od 100 do 300 Din,

minister prosvete pa od 200 do 600 Din v korist šolske blagajne.

Na isti način se kaznujejo tudi odborniki politične občine, ki ne bi pomagali šoli in šolskemu odboru pri izvrševanju dolžnosti ali pa se ne bi odzvali njihovim zakonitim zahtevam.«

Pravice, ki bi jih imel šolski odbor — ki je edin zastopnik staršev v vseh šolskih oblasteh — zastopaj iščemo po tem zakonskem načrtu. Zakaj pravice nima, temveč samo velike dolžnosti in ogromna bremena. Niti pri nastavljanju učiteljev nima šolski odbor prav nobene besede, niti soodločujoče. Zakaj člen 140. pravi: »Imenovanje učiteljstva izvršuje za vsako prosvetno oblast (v Sloveniji bi bili morda dve taki oblasti. Op. ur.) posebej posebna komisija, kateri je predsednik prosvetni inšpektor, in šolski nadzornik iz oblasti, ki ga vsako leto določi minister prosvete, in po en učitelj iz vsakega nadzorovalnega okraja, ki ga izbere za tri leta okrajni učiteljski zbor s tajnim in neposrednim glasovanjem.«

Čl. 145 pa pravi tudi: »Ako je več proslincev za poedina mesta, tedaj izbira komisija in predloži ministrstvu prosvete za vsako razpisano mesto po dva (dve) učitelja(ici) ali otroški vrtnarici. S predlogom dostavlja tudi vse potrebne podatke o izbranih kandidatih. Na podlagi teh podatkov in po mišljenju centralne komisije za nameščenje namesti minister prosvete za vsako mesto po enega izmed predloženih učiteljev(ic) ali otroških vrtnaric.«

Naj si ljudstvo te člene natančno prečita in potem razmišlja. Ogromna nova davčna bremena, velike dolžnosti, sužnost svobodomiselnemu birokratizmu, stroge kazni na eni strani — na drugi strani pa nobenih pravic in nobene svobode.

Nov sad samostojnega in liberalnega centralizma!

Versko-nravna vzgoja otrok

Med najvažnejša vprašanja spada vzgojno vprašanje. Tu je na tehtnici najdražje, kar imamo: otrok. Gre pa tudi pri tem vprašanju za vso našo bodočnost, za srečo naroda. Kdo je pa poklican za vzgojo, kdo ima odločilno besedo v tej prevladni zadevi?

Vprašamo najprej starše: Čigavi so otroci? Ali ne vaši? Pa vendarle hoče današnji brezmiseln in brezvestni svet to samoposebi umevno dejstvo in resnico prevreči. Glejte na Rusko, kako se ugonab-

ljajo tam otroci v skupinih kosarnah po duši in telesu! Po sedanji sovjetsko vlado otroke staršem kar kratkomalo vzemo, kajti zakonov ta vlada ne mara; ne mara tudi ne družin. Tudi v socialističnih programih so skriti zelo dvomljivi stavki in nazori o pravicah staršev. Kljub temu ostanejo in bodo ostale pravice staršev nemajno trdne, kakor zvezde na nebu: Otroci so last staršev.

Vprašamo dalje: Kaj pričakuje te od otrok? Gotovo želite, da bi bili pametni in poštini. Kot resnim staršem var je gotovo bolj na tem ležeče, da so res dobri. Bati se je pa tega, kar je zapadenjeno v pregovoru: »Bolj ko je učen, bolj je neroden.« Take šole, ki vzgajajo samo učene krivičnejše in grešnike, pa je treba odločno odklanjati. — Stara šola, četudi ni in ni bila v vsem vzorna, je še vedno postavljala na prvo mesto: nramnost (lepo vedenje), pridnost, krščanski nauk... Ali ne spada vse to še vedno skupaj? Ali je mogoče izhajati brez te trojne opore tako, da bi se življenje moglo imenovati pošteno? Ali ni krščanski nauk najtrdnjša opora za nramnost in pridnost?

Pa se oporeka od brezvernih posvetnjakov: »Ja, s peklenskim strašilom hočete otroke vzgajati; mi hočemo, da otroci izvršujejo dobro zaradi dobrega samega.« To že storimo tudi mi. Toda izkušnja sedanja in pretekla nam pridiguje, da je treba tudi najboljšemu otroku od časa do časa resnosti in kazni. Da bi otroci delali dobro samo radi dobrega, to je prazna fabula, ta je bosa. Le eden je dober in k temu, ki od njega prihaja vse dobro, moramo otroke voditi. Nramstven nauk brez Boga, je mrtva stvar, je plačilo in strašilo, ki se ga nihče ne boji; je laž in niti pravljica ne.

Zato pa, dragi starši, povzdignite glas za naravne pravice, za varstvo svoje roditeljske časti in zahtevajte versko-nramno vzgojo otrok; če ne vas bodq presenetili in vsilili brezverstveno šolo in prav tako vzgojo otrok, ki pa ni več vzgoja. Nikdar ne smete dopustiti in nikdo vas ne more siliti, da bi se vaši otroci odrejali v šoli za učene hudodelce. Brezverstvena šola odreja mladino tako, da čuti enako žalost ob smrti staršev, ali pa če pogine kanarček.

Dvignite glas: Mi hočemo versko-nramno vzgojo svojih otrok, mi hočemo katoliško šolo — brezversko prepuščamo brezvercem; samo sami naj si jo plačajo!

Županski tečaj za metliški in črnomeljski okraj.

Na Svečnico, 2. febr. ob devetih dopoldne se bo vršil v Metliki v dvorani Kmetijskega društva tečaj za župane in občinske odbornike metliškega in črnomeljskega okraja. Na dnevnem redu bodo važna vprašanja, ki zadevajo notranje poslovanje občin in pa vprašanje o domovinstvu. Ker bodo na tečaju navzoči strokovnjaki, bodo lahko dajali strokovnjaške odgovore na vsa vprašanja, ki jih bodo navzoči stavili. Tečaj priredi Županska Zveza za Slovenijo. S tem pa ni rečeno, da naj se tečajev udeležijo samo župani. Znanje o občinskih zadevah se mora kar najbolj razširiti. Zato naj se tečaja vdeležijo predvsem župani, občinski odborniki in njih namestniki, občinski tajniki, pa tudi drugi, ki se za občinske stvari zanimajo.

Ivan Stanovnik,
predsednik Županske Zveze za Slovenijo.

ših ribjih voda in zatiranja škodljivcev v barstva, proti katerem treba nastopiti vsemi sredstvi. Poslednji dan se je priredil kratek izlet v Sotesko, kjer nudi Sava-Bohinjka vse razne oblike gorskega toka. Tu je videti mnogo drstišč, posebno od postaje nizdol do mostu in pod jezom v Štengah.

V zgodnji pomladi, ko pride čas za vlaganje zaroda v proste vode, se bo vršil drugi ribarski tečaj na Bledu, ki bo obravnaval v glavnem odgojevanje zaroda in umno gospodarjenje v ribjih vodah. Želeti je, da se tega tečaja vdeležijo poleg kmetijskih in gozdarskih strokovnjakov posebno tudi naši kmetovalci, ki imajo priliko in veselje udeleževati se na tem pri nas še sila zanemarjenem gospodarskem polju.

Gospodarska obvestila.

DENAR.

Vrednost tujega denarja.

Denar	16. jan.	20. jan.	25. jan.
	K v	K v	K v
ameriški dolar	282 50	294 —	297 —
avstrijska krona	— 5	— 4	— —
čehoslovaska krona	4 70	5 15	— —
angleški funt	— —	— —	— —
francoski frank	— —	— —	— —
italijanska lira	12 40	12 00	— —
bolgarski lev	— —	1 92	— —
carski rubel	— 24	— 23	— —
grška dramma	— —	— —	— —
nemška marka	1 60	1 57	1 55
rumunski lej	2 18	2 02	— —
šv carski frank	— —	— —	— —
poljska marka	— —	— —	— —
mežerska krona	— 45	— 42	— —

g Petdinarski bankovci. Pred par dnevi je poštno ravnateljstvo sporočilo vsem listom, da je finančno ministrstvo odredilo, da se vzamejo petdinarski bankovci iz prometa in da jih državne blagajne po 20. januarju 1922 ne smejo več sprejemati, pač pa da jih bodo zamenjavale podružnice Narodne banke do 20. julija 1922, centrala pa celo do novembra 1922. Poizvedeli smo tozadevno na finančni delegaciji in smo pooblašteni izjaviti, da finančna delegacija doslej ni dobila od ministrstva iz Beograda še nobene tozadevne naredbe. Finančna deželna blagajna in vsi davčni uradi morajo sprejemati petdinarske bankovce, dokler ne dobijo od finančne delegacije kakšnega drugega navodila. Če kak davčni urad ne bi hotel sprejeti petdinarskih bankovcev, naj se takoj javi finančni delegaciji.

g Kako se najbolje pošilja denar iz Amerike. Veliko rojakov imamo onstran morja in njihove denarne pošiljatve tvorijo važno aktivno postavko našega narodnega gospodarstva. Žalibog se pri pošiljanju precej denarja izgubi in ameriške banke tozadevne vaote še vedno prerade nakazujejo potom tujih dunajskih bank, ozir. njihovih podružnic v Jugoslaviji. Kako se vsemu temu izognemo ter kolikor mogoče največji iznos zagotovimo strankam, katerim je denar namenjen? Najprej izseljenecem v Ameriki odločno svetujemo, naj nikar ne pošiljajo bankovcev v pisnih, ki pogosto niso niti priporočena. Denar naj se pošilja potom čekov in sicer dolarskih čekov na New York. Naši ameriški rojaki naj ne kupujejo čekov glasečih se na krono. Nam je treba dobiti dr-

Gospodarski obzornik.

Ribarski tečaj na Bledu.

V dneh od 28. do 30. decembra prošlega leta vršil se je na Bledu prvi tečaj za umetno ribogojstvo. Vodil je tečaj naš znani in najboljši in svetovno vpoštlevani ribarski strokovnjak prof. Ivan Franke ob primernem številu udeležencev.

Na Bledu se nahaja še staro ribje vališče ob potoku Rečica, ki tvori glavni dotok jezera. To vališče je dal odsek za ribarstvo Pokrajinske uprave, oddelka za kmetijstvo prirediti ter opremiti z novimi modernimi takozvanimi Scherbelhuberjevimi valilnimi pripravami, v nekaterih bližnjih studencih pa napraviti zasilna vališča, tako da znaša obsežnost cele naprave do pol milijona iker. Te blejske naprave so le začasne, ker se namerava zgraditi to leto nov moderni ribogojni zavod v Bohinju z velikim vališčem (za poldrug milijon iker) in primernimi ribniki za odgojevanje ribjega zaroda. Načrti za to največjo ribogojno napravo so že izdelani in zagotovljen je tudi že potreben kredit. Iz tega osrednjega zavoda se nameravajo zalagati vsa manj-

ša krajevna vališča z ikrami, dočim bi se zarod dobavljaj naravnost ribarskim gospodarjem. Potrebno pa je, da se tisti, ki se za to zanimajo, priučijo temeljito in tudi praktično vsem poslom umnega ribogojstva. V to svrhu je sklenil odsek za ribarstvo pri oddelku za kmetijstvo prirediti večdnevne ribarske tečaje, katerih prvi se je vršil zadnje dni lanskega leta na Bledu. Čas za njega prireditvev narekuje narava. Kakor lansko leto, so se tudi letos drstile postrvi radi majhnih voda izredno pozno in tako se je vršil glavni lov za plemo baš o Božiču.

Naš izkušenj prebogati ribarski mojster prof. Ivan Franke je obdelal s svojimi predavanji na tem prvem tečaju poleg splošnih naukov o ribah in ribogojstvu predvsem pridobivanje iker, njih umetno oplojevanje in valenje. Udeleženci so imeli priliko praktično spoznati vsa dela v ribjem vališču, osmukanje plemenk in samcev, vlaganje iker v valilnice (ali ležnice) primerno uravnavanje vodnega dotoka itd. Končno se je gospod predavatelj dotaknil tudi vprašanja prepotrebne varstva na-

Žavo čimveč dobre valute in davno dolarški čeki, ki predstavljajo najboljše valuto, nam v tem oziru lahko mnogo koristijo. Kot znano so dolarški čeki na New York dražji kot papirnati dolarji, in seveda tudi dražji kot dolarji v zlatu. Dolarški čeki na New York se lahko kupijo v Ameriki po mestih, koder živijo naši rojaki, pri katerikoli banki. Glase naj se seveda na osebo, kateri se denar pošilja, in sicer je priporočati, da se v čeku omeni tudi natančen naslov, raditega, ker je po mnogih krajih več ljudi istega imena. Tak dolarški ček naj potem pošiljatelj iz Amerike pošlje v priporočenem pismu osebi v stari domovini, za katero je denar namenjen. Prejemnik ga bo za tem izmenjal pri domači banki. Ček se tu doma lahko pošlje v vnovčenje na primerno mesto tudi po pošti ter bi v tem slučaju predvsem priporočali, naj se prejemniki poslužujejo posredovanja domače posojilnice ki v dvomljivem slučaju lahko potrdi, da je ček, ozir. nakazilo res namenjeno za dotično stranjo, ozir. da je prejemnik znan v dotičnem kraju.

g Papirnatega denarja v Avstriji imajo za 190 milijard avstrijskih kron.

DAVKI.

Kmetiskim Zvezam.

V zadnjem Domoljubu smo priobčili obširen obrazec, ki naj služi našim članom pri napovedi osebne dohodnine. Še enkrat opozarjamo vse prizadete, da ta obrazec dobro preštudirajo in na podlagi navedenih točk napovedo osebno dohodnino. KZ ima jo o tem oziru važno nalogo. Svojim članom naj pomagajo, da bodo pravočasno in pravno sestavili napoved. Do 31. jan. morate napoved odposlati.

Tajništvo Jugoslov. Km. Zveze.

g Dohodninski davek so zavezani napovedati vsi tisti, ki so lansko leto plačali dohodninski davek. Kdor ga pa lansko leto ni plačal, mora dobiti preje od davkarje poziv, da naj napove. Ne ve se še, ali bo veljala kot najmanjša obdavčljiva svota 4800 K ali 10.000 K, ker o tem iz Beograda še ni določnega sklepa.

g Izenačenje davkov. Finančni minister je imenoval komisijo, ki naj izdela predloge za izenačenje davkov. Jasno je, da komisija ne bo hitela in da bomo toliko časa čakali na izenačenje, da se bo samo izenačilo s tem, da ne bomo več imeli kaj plačati. Ima vremena.

CENE.

g Kupčija s kožami divjih zajcev je letos zelo živahna. Plačujejo jih 30 do 40 kron. Največ jih izvažajo v Avstrijo in Češkoslovaško. Da zavaruje potrebo domače industrije, namerava ministrstvo vpeljati na zajčje kože visoko izvozno carino do 30 kron za 1 kos. Izvoz kož divjih zajcev je bil sedaj prost, dočim so druge države izdale izvozno prepoved.

g Ljubljanski trg. — Določitev tržnih cen mesu in kruhu. Aprovizačni odsek občinskega sveta je določil v seji dne 20. januarja sledeče najvišje tržne cene mesu: Prvovrstno volovsko meso po mesnicah in na trgu enako, zadnji del 42 K, sprednji del 38 K; meso druge vrste, to je debele

telice in slabejši voli 36 K zadnji del in 32 kron sprednji del. Teletina 40 K. Prašičje meso: cel prašič po 44 K kg, meso II. vrste (rebra, pljuča in slično) 46 K kg, hrbet brez privaže 60 K kg. Dvig cen je bil nu no potreben, da se vsled pomanjkanja blaga cene ne pospeje še višje. — Sedanji ceni moke primerno se je določila cena kruhu sledeče: 21 K bel kruh, črn kruh 17 K, ržen 18 K kg. Žemlje in drugo slično pecivo je prosto. — V ostalem je večji tržni promet samo ob sredah in sobotah. Skromne dnevene potrebe občinstva se krijejo; primanjkuje precej občutno moke. Jajca plačujejo po 6 kron. Krompir plačujejo na trgu po 6 kron kg. Mestna aprovizacija ima zadostne zaloge krompirja po ceni 4.80 K kg. Krompir je zdrav.

g Cene senu padajo. Pred tednom dni so prodajali v Mariboru seno po 850 do 900 K, sedaj pa ga prodajajo že po 750 do 800 K 100 kg. Vzrcek padanju cen leži v tem, ker so mnogo živine poklali in izvozili.

g Žitni trg. Cena pšenici vedno bolj skače. Za slavonsko pšenico zahtevajo že 1550 K pa tudi več s postaje Vukovar, v Bački 1500 do 1520 K, kjer je cenejša vsled prekinjenega prometa. V Zagrebu plačujejo pšenico 1580 do 1600 K. Ker vladajo pri nas še vedno velike prometne težave, se trgovina ne more razviti. Večji promet je s srbsko pšenico, ki je vsled slabše kakovosti cenejša za 50—80 K od sremške in vojvodinske. — Vojvodinsko rž ponujajo zelo malo in se zdi, da so zaloge že izčrpane. Za srbijansko zahtevajo na parniku v Beogradu 1160—1170 K, dočim stane v Zagrebu 1400 K. — Ker ni krme, pa še polovice zime ni v kraju, je veliko povpraševanje po ovsu. V Bački je oves še malo cenejši ter se dobi za 920 do 940 K, dočim je cena srbijanskemu in bosanskemu blagu 1050—1070 K, slavonskemu pa celo 1080—1100 K. V Zagrebu je cena 1100 K. — Tudi ječmen je v ceni poskočil. V Bački in Slavoniji stane postavljen na železniško postajo 1150 K, nerešeni srbijanski in macedonski ječmen od postaje Beograd 1000 K. V Zagrebu stane 1230 K. — Koruza je zadnje dni poskočila za 10—20 K pri 100 kg. V Bački stane 1100 do 1120 K, v Sisku 1200—1210 K, dočim zahtevajo v Zagrebu za staro koruzo 1320, za novo 1250 K. — Cene moki rastejo. V Bački plačujejo moko št. 0 po 2020 kron z vrečami vred, v Banatu 2180—2200 kron z vrečami vred za 100 kg, na železniški postaji v Zagrebu 2220 K z vrečami vred za 100 kg. — Mekinje stanejo v Bački 720 K za 100 kg.

g Cena semenu detelje v Zagrebu. Rdeča detlja 110—135 K, lucerna (seme) 100—115 K za 1 kg.

g Cene v Bački. Svinje plačujejo za kg žive teže 38—40 K, mast 70—72 K, soljeno slanino 62 do 64 kron.

g Cene kruhu v Zagrebu so se zvišale. Kilogram belega kruha stane 21 kron, črnega 19 kron. Cena krompirja K 5.50, jajca so po 6 K.

g Cena vina v Međmurju. V Međmurju prodajajo vino 14 do 18 kron liter.

g Drag kruh na Dunaju. kg črnega kruha stane na Dunaju 420 K, žemlja, tež-

ka 8 in pol dkg, 30 K, hlebček kruha, težek 32 dkg, 360 K. Pred letom dni so bile cene na Dunaju neznatno višje kot so sedaj pri nas. Mi gremo počasi za Avstrijo.

ZIVINA.

g Nova svinjska kuga se pojavlja v naših krajih. Svinjam se začnejo sušiti čreva. Žival se vlača nekaj dni, trpi hudo vročino, nato pa pogine.

g Na zadnjem svinjskem trgu v Mariboru so bile naslednje cene: Prašiči, stari 5 do 7 tednov 300 do 400 K, 6 do 8 tednov 500 do 600 K, 4—6 mesecev 800—900 K, 8—10 mesecev 1500—1600 K, 1 leto stari 2500—3000 K za 1 komad, plemenske svinje 30—32 K, polpitane 30—41 K za 1 kg žive teže.

PROMET.

g Vsled pomanjkanja vagonov čaka samo v Sloveniji na raznih železniških postajah za okoli 30 tisoč vagonov raznega blaga za izvoz.

PODJETJA.

g Zopet nova banka v Ljubljani. Z dovoljenjem ministrstva za trgovino in industrijo ustanove slovenski trgovci »Trgovsko banko« s sedežem v Ljubljani.

g Zadrugo elektrarno v Horjulu so si ustanovili tamošnji posestniki. Ta zadruga namerava zgraditi elektrarno.

g Hranilnico in posojilnico so ustanovili v Dravogradu.

g I. južnoštajerska vinarska zadruga v Celju je sklenila povišati svoj zadrugi kapital na 800 tisoč kron.

RAZNO.

g Tečaj za keramično slikanje. Za razvoj keramične industrije v Sloveniji so dani vsi predpogoji. Primanjkuje pa tehničnih moči. Ker v naši državi še nimamo posebnih keramičnih šol, keramična obrt je pa vendar zelo razširjena, četudi še na najprimitivnejši stopnji, se je odločil urad za pospeševanje obrti kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani, da priredi po svojem strokovnem učitelju tečaj, ki ga bo v keramično stroko spadajočih tečajev. Koncem leta 1921 je priredil za lončarje, ki so še ponajveč zaposleni v domači obrti, splošen keramični tečaj, na katerem so se obiskovalci seznanili z napredkom keramične industrije ter so se jim pokazale vse napake v njihovem obratovanju. V kratkem namerava prirediti specialen tečaj za keramično slikanje na majoliki in porcelanu. Tečaja se lahko udeležijo vsakdo, ki se zanima za tozadevno slikanje (ter ima že predizobrazbo v risanju in slikanju). Interesenti naj ustmeno ali pismeno prijavijo svojo udeležbo v uradu za pospeševanje obrti, Dunajska cesta št. 22.

g Obrtne šole v Jugoslaviji. V Jugoslaviji se nahaja skupaj 200 obrtnih šol, ki jih obiskuje 34.502 učenca. Od teh je v Srbiji 92 šol z 12.300 učenci, v Vojvodini 52 z 9.992, na Hrvaškem in Slavoniji 48 s 5200, v Sloveniji 42 s 3.800, v Dalmaciji 8 z 400 in Črni gori 4 z 200 učenci. — Z ozirom na to poročilo listov glede obrtnega šolstva v Sloveniji bi pripomnil da imamo sledeče obrtne šole: Tehnično srednjo šolo z raznimi pododdelki in Osrednji zavod za žensko domačo obrt, oba v Ljubljani, puškarško šolo v Kranju, pletarsko šolo v Radovljici, par čipkarskih tečajev na Gorenškem oziroma Notranjskem in 1 pletarski tečaj v Kamni gorici, pa smo z vsemi pri kraju. Številka 42 vsebuje obrtno-nadaljevalne šole, ki so pa vse kaj drugega kot pa prave

obrtne šole. Obrtne šole so pri nas res potrebne, saj jih nimamo. V Beogradu sicer vse obljubijo, toda nam ne dajo ničesar. Kar smo prej imeli, to imamo. Tiste obrtne šole, ki jih danes imamo, se pa bore za svoj obstanek.

g Uravnava Savinje. V smislu tuuradnega razglasa z dne 22. novembra 1921, št. 6297 se je sestavila komisija za tehnično in ekonomsko izvršitev zgradbe in vzdrževanja naprav za uravnava Savinje v progi od Mozirja do Celja sledeče: 1. Zastopnik Generalne inšpekcije voda in vodja komisije: generalni inšpektor inž. Ivan Sbrizaj. 2. Pravni zastopnik: kr. okrajni komisar pri okr. glavarstvu v Celju dr. Leon Brunčko. 3. Za zastopnika okrajnih načelnikov in občinskih predstavnikov je bil izvoljen Franc Steblovljak, posestnik v Rečici (obč. Smartno ob Paki). 4. Gradbeni vodja: gradbeni svetnik inž. Ivan Marek.

g Gimnazije v Srbiji in Črni gori. V Črnigori je 17 gimnazij, tako da pride na vsakih 17.000 ljudi po ena gimnazija. Prečanski poslanci zahtevajo, da se število teh gimnazij zniža. V Srbiji je 30 gimnazij, za katere pa ni dovolj profesorjev niti dijakov. — Čisto prav! Mi rabimo kmetijske in obrtne šole, ne pa samo gimnazij.

g Zborovanje čeških kmetov v Avstriji. Dne 21. januarja so otvorili na Dunaju drugo zborovanje čeških kmetov v Avstriji. Zborovanja sta se udeležila tudi gg. Kandut in Šantič, prvi v imenu Slovencev, drugi pa za Hrvate.

Razgled po svetu.

ZITA.

bivša cesarica, še vedno ni obupala. Dasi se je že dvakrat ponesrečilo, da bi se Habsburžani vrnili vsaj na Mažarsko, upa Zita, da bo vsaj svojemu prvemu sinu Otonu priborila vladarski prestol v Budimpešti. Pod pretvezo, da je eden njenih otrok, ki so še v Švici, Polan, je zapustila Madeiro, kjer biva s svojim soprogom, in se vrnila v Švico. Od tam je baje nameravala oditi z Otonom na Mažarsko, kjer naj bi se proglasil Oton za kralja. Italija na skrivaj drži z njo, podpirajo jo visoki francoski krogi. Toda mala antanta ima precej čuječe oko in je takoj odločno protestirala proti kakšnemu novemu poskusu. V Budimpešti pa so odkrili tajno habsburško organizacijo, ki se imenuje »habsburška brigada«. In neki poslanec je dovolil v odrskega državnega zbora, da je postava o odstavitvi Habsburgov s prestola neveljavna, ker je bila sprejeta radi zunanje pritiska. Antanta je sedaj sklenila, da se mora Zita vrniti naravnost na Madeiro in jo je obvestila, da bo vsak poskus imel za posledico še bolj oddaljeni otok, kot je Madeira.

NEMCIJA.

15. t. m. je imela velika nemška krščanska stranka svoje glavno zborovanje. Poučno je poudarjanje, da je stranka predvsem delala za povzdig države — zato pa uživa povsod tako neomejeno zaupanje. Vodstvo stranke kakor tudi ministri so vedno delali v sporazumu s poklicnimi strankami in korporacijami. Cilj centra omeje, da združi v enoto vse krščanske elemente Nemčije, ki stoje na temelju republikanske ustave.

Državni delovni minister dr. Brauns zahteva, da se socialna politika centra ozira na potrebnost dvig dela. Delavstvo mora uživati dobroto osemurnega delovnika, zato pa je delo dolžnost vsakega. Glede šolske postavitve se imajo predvsem ščititi pravice staršev. Glede zveze z drugimi strankami je slejkoprej potrebno sodelovanje s socialno demokracijo, ker morajo pri vodstvu državnih poslov priti v poštev predvsem delovniški sloji. Treba pa je okrepiti državno avtoriteto.

V debati je fabrikant Pfeiffer izjavil, da je brespogojno za osemurni delavnik. Krščansko delavstvo se zaveda svoje delovne dolžnosti; to je treba tople pozdravljati.

Minister Graw iz Württemberga se otro obrača proti poizkusom centralizacije. Obrata se proti državnim šolam. Državi se ne smejo brez potrebe naprtiti nove naloge in razširjati njen delokrog. Stojimo slejkoprej za avtonomijo delata in zavračamo centralizem, ki pomenja podvojenje uprave in stroškov!

AVSTRIJA.

Število uradništva bodo izdatno znižali, da si država prihrani stroškov. — Slovani, živeči na Dunaju, so se organizirali v »Slovanski svet«, ki ima nalogo potegovati se za narodnostne manjšinske pravice, ki so določene v mirovni pogodbi. — Proti češkoslovaški-avstrijski mirovni pogodbi so nemški zagrizenci dvignili mnogo hrupa, češ da se je Avstrija s tem odrekla češkim Nemcem in priklopitvi Nemčiji. Krščanski socialci pa pravijo, da je Avstriji treba najprej živeti, potem šele na drugo misliti in zagovarjajo pogodbo.

MILIARDE V MORJE.

Da se sklep washingtonske konference glede na omejevanje graditve velikih bojnih ladij teatralično proslavi, se je sklenilo, naj se slovesno potopi bojna ladja »Kentucky«, ki je bila spuščena v morje 1. 1910. »Kentucky« bo odplula na visoko morje v spremstvu vsega atantskega brodovja, tam bo moštvo odprlo takozvane »sealocks«, to je odprtine v ladijnem telesu pod vodo, nato bodo pomorščaki ladjo zapustili. Medtem ko se bo ladja potapljala, bodo ladje posestrime pozdravljale tonečo družico vsaka z 21 strelji iz topov. — Po našem mnenju bi bilo bolj pametno, da bi to in še druge nepotrebne ladje prodali kot staro železo in ta denar na kak pameten način porabili, saj je revežev dovolj v Ameriki.

LAKOTA V RUSIJI.

Nansenova pomožna akcija objavlja naslednje poročilo o položaju v pokrajinah, kjer razsaja glad, z dne 1. januarja 1922: V Rusiji strada 83 milijonov ljudi, od teh preti 10 milijonov smrti vsled lakote. Vsak dan dobiva 300.000 otrok hrano od Hooverjeve pomožne akcije, 375.000 odraslih in otrok pa od Nansenove. Ostale pomožne akcije oskrbujejo okoli šest milijonov ljudi. Ostane nek bo umrl od lakote, ako Evropa takoj ne prisloži na pomoč.

Moskovski kmetijski list »Bednota« poroča iz Samare, da so gladujoči v vaseh te pokrajine začeli jesti meso mrličev. Mnogo takih slučajev so ugotovili tudi zastopniki mednarodnih pomožnih akcij.

Sirom domovine.

IZ METLIŠKE OKOLICE.

Dne 6. januarja sem bil zopet enkrat na Radovci. Po maši je oznanil samostojni župan, po domače mu pravijo Vokor Jože, piše se pa Petrič, da bo v nedeljo velik shod samostojnecev v Metliki in vabil je vse, da se gotovo udeležijo. Mi, ki poznamo samostojneže, smo se čudili njegovi predrznosti. Metel je tudi malo pozabljati čez SLS. Rekel je, da nam ne bo vedno ona davkov nakladala. In rekel je: ne dajte si peska v oči metati! To je pa prav povedal. To vam tudi jaz svetujem, posebno vam na Radovci. Ne dajte si peska v oči metati! Kdo pa nam davke naklada? Pogledajte vaš župan je zahteval za tajništvo 6000 K na leto, a prej, tudi m-d vojsko, ko je bilo vse kar drugega biti župan, je opravljal župan Kramarič še veliko več poslov za 444 K na leto. Kdo vam boče davke zvišati? Da bomo mogli mi Slovenci 4krat višje davke plačevati kot Srbi in Črnogorci; kdo je pa tega kriv? Ali je SLS v vladi? Rekel je tudi: da se naj ne pustimo, da bi nas gospoda komandirali! Sam pa za vsak prazen nič leži k gospodi in Črnopolci na tolatbo. Pa čul sem, da se je pobuhal: da mu bo okrajno gla-

varstvo preskrbelo tajnika, plačati bo mogla pa občina. Kdo vam toraj boče davke nakladati. Ja, še vam rečem, Radovci: »Ne dajte si peska v oči metati!«

DOLENJA VAS PRI RIBNICI.

Ce so spomnimo na vik in krak, ki so ga govti ljudje pri nas zaznali ob času občinskih volitev, češ, kdo drugi pa bo vodil občino kot stari župan, saj občina propade, če njega ne bo več, se danes človeku zdi še bolj smešno. Saj je minilo že nad pol leta in novi odbor je pokazal tako krepko moč, da pač nikomur ni žal za prejšnjim gospodarstvom. Nasprotno sedaj ljudstvo uvideva, kaj so je tekom 30 let zamudilo, ko je vodil županstvo človek, ki je imel več smisla za korist nekaterih, nego za splošni blagor. Gospodarstvo v občini se pač najbolje kaže ob poročanju, ki mora stremeti za tem, da se ljudem darpokopalevalcem olajša vsaj od strani občine davke, ki ga danes tako neusmiljeno nalaga država, esni odbor, šola, zdravstveni zastop itd. Našega darpokopalevalca obravnavati pred prehudim bremenom — to nalogo si je stavil naš novi odbor. In posrečilo se mu je. Poročanje izkazuje, da so se splošne občinske naklade za občino zmanjšale za 56 odstotkov po cell občini. Pri tem pa so večti stroški za obč. tajnika, za organista, za občinsko pisarno, a navzlic temu se je davek znižal. Umetnost namreč tiči v tem, da se je letos prikril v naši občini obdarenil alkohol. Povsod, kamor so šli naši ljudje, so plačevali davek ondotni občini na alkohol, le pri nas ga nikdo ni. Tako gospodarstvo je seveda vodilo darpokopalevalce v vedno večje davke. Drugo je to, da je sedanji odbor začel izvajati načelo, če si sam dobiš, nikar ne bahaj in ne dajaj drugemu, dokler svojega dolga ne poplačaš. Doslej je bilo pri nas tako. Za meščansko šolo v Ribnici naj bi občina plačevala, na domači šoli pa še danes leži stari dolg od časa, ko se je šola povečala, in občina pa plačuj vsako leto večje obresti! Nov odbor je pa odločil, najprej domači dolg poravnajmo, potem gremo drugim na pomoč. Tudi v tem je imel odbor srečo. Po dolgem pravljanju je dosegel odbor izjavo vlade, da naša občina ni dolžna prispevati meščanski šoli v Ribnici. S tem je občinski odbor pokazal, da ne gleda ne na levo ne na desno, pa tudi na Mahlo ne, ampak le na ljudsko korist in taki mora biti zastopniki ljudske stranke. S tem si je večina odbora pridobila ljudsko zaupanje, kar je prvi pogoj za nadaljnjo delo, ki ga je pri nas še obilo.

SV. MIKLAVŽ—IHAN.

Na gričku prijaznem pa cerkev stoji, od cerkve se doli zvonjenje glasi. Zvonovi prelepo ti n-vi pojo, častijo Boga in nebeško Gospo. Pozdravljeni novi zvonovi, srčno, v čast svetmu Miklavžu donite lepo, le vedno ubrano v čast božji zvonite, in srca k pobožni molitvi vabite. Naj Bog vam povrne, dobrotniki blagi, saj pač za zvonove veliki ste dali. Ste cerkvi dar dali — Bogu posodili, novnrieno tisočkrat boste dobili. Ko trupla že bodo vam v grobu tr hnela zvonov bo še pesem v čast božjo donela.

BRDO-IHAN.

Vsem dobrotnikom in prijateljem naše poudružne cerkve, sv. Miklavža, sporočam, da bo v nedeljo, 29. januarja ob deseti uri maša pri sv. Miklavžu in slovesno blagosloavljenje novih zvonov. Ker so nabavni stroški vsled naraščajoče dragine precej narasli, se prosijo blaga srca, da še prispevate, kolikor pač morete, da se vsi stroški pokrijejo. Pridite torej v obilnem številu. Vsem pa, ki so na kakršenkoli način pomagali, da so se zvonovi nabavili ter ozaljani pripeljali z Jesenice k sv. Miklavžu, in nato dvignili v zvonik ter uredili, kličem: Bog plačaj! — Anton Kavka, cerkveni ključar.

MIRNA PEČ.

Večkrat se ljudje pritožujejo, da si pridobijo otroci v šoli premalo praktičnega znanja iz kmetijstva. Žalibog je res tako. Toda kdo je pa temu vzrok? Glavni je gotovo ta, ker ni učiteljev-strokovnjakov, a žalibog se ne stori niti tistega, kar bi se lahko storilo. Imamo šolski vrt, ki pravzaprav ne vemo, zakaj ga imamo. Koristi od njega ima samo g. nadučitelj, ki ga obdeluje in uživa njegove pridelke. Včasih je peljal učiteljske otroke na vrt, kjer so

se učili cepiti drevesca, sedaj pa že tega ni. In kako je to potrebno za kmetijski naraščaj, mora vsak uvideti. Naj se vendar kaj ukrene v tem oziru. Krajni šolski svet ima lepo priliko pokazati malo volje in razumevanja za kmetijske koristi in ljudstvo mu bo za to hvaležno. Pa tudi g. nadučitelj naj pokaže malo več smisla za ljudske koristi in naj pelje otroke večkrat na vrt, da se bodo kaj naučili. Bomo videli!

DOLE PRI LITIJU.

V tukajšnji župniji se je začelo lepo razvijati pri mladeničih in dekletih Marijine družbe lepo krščansko življenje. Na sv. večer so po končani polnočni službi priredili fantje in dekleta Marijine družbe tukajšnje župnijske božično igrice: »Belihelem«. V polni dvorani so naši fantje in dekleta krasno igrali. Na dan novega leta se je igra zopet ponovila s sijajnim uspehom. Vsa hvala našim mladeničem in dekletom, ki se res trudijo in še druge vabilo, da bi pristopili k njim. Tudi se sliši po fari govoriti, da »Domoljub« obišče vsako hišo v naši župniji, da ga eden drugim dajejo čitati.

MEKINJE.

Začeli smo sbirati za nove bronaste zvonove. Telo lahko prerokujemo, da dobimo veliki zvon, vsaj tako velik, kot je bil njegov prednik; mnogi so pa za to, da dobi veliki zvon najmanj enega tovarnika, če ne celo dveh. Kdo bo zmagal, o tem bomo poročali. — Izobr. društvo priredi v nedeljo, dne 29. t. m. točno ob pol štirih popoldne predstavo. Na sporedu so mični prizori, kuplet in otroška igra s petjem: »Deklica s tamburico«. — V našo župnijo prihaja v tem letu na skupen naslov 95 »Domoljubov«, 57 »Bogoljubov« in 33 »Glasnikov«. (Zavedna župnija! Op. ur.)

RETEČE.

Dragi Domoljub! Tvoja želja se je izpolnila: za šest izvodov prihajaj v našo farno več kot lani. — Kako potreben je društveni del v naši župniji, smo videli na sv. Treh Kraljev dan, ko so naše male deklice priredile igrice: »Pastirice Barbike sv. večer« in nekaj deklamacij. Posebno se mi je donadja deklamacija Zadržave osem let stare Cilke »O škrtatu«. Tudi Urbanova »Mala kuharica« se mi je prav zelo donadja. Udeležba je bila tako velika, da je bil »Zadržavi pod« mnogo premajhen, zato se je prireditev ponovila. Potem so na darovale dohodek za zidavo novega društvene doma v Retečah, kar je vse hvale in posnemanja vredno. Le tako naprej, vsi z veseljem na delo spomladi, da se čimprej uresniči predgovor: »Kamen do kamena palača«.

IZ PODZEMELJSKE FARE.

Vnedeljo dne 8. januarja se je vršil shod SLS v župnišču. Poročal je naš domačin poslanec Nemančič. Shod je bil sijajno obiskani. Iz prenapolnjenega velikega prostora se je vedno slišalo le pritrdjevanje in naposled pa burno ploskanje in odobravanje, ko nam je poslanec razčistil njih delovanje in zahteve. Iz tega je razvidno, da se je v naši fari že temeljito preobrnilo. Trumoma so zapustili naročniki Kmetijske list, krščansko časopisje na se je zelo pomnožilo. — Nekdo je vprašal, če je tudi naš župan na shodu, na to drugi: a, kaj, on še zmiraj samostojno misli in tako tudi županuje. Pri usiljevanju za župana je velko obljuboval v prid občine, sedaj pa še poslušati noče odbora, da bi mu določil plačilo za živinske potne liste. Si je kar sam določil po 14 kron od para volov. Če ga pa kdo kaj opomni, pa pravi, da je to vse državno. V resnici je pa 8 K za kolke, 1,60 K pa za list, kam pa drugo, gospod župan?

SV. KRIŽ PRI LITIJU.

Pri nas se veliko ljudi preživlja samo z vinogradništvom. Če to odpove, je ob vse. Nesrečna toča je preteklo leto popolnoma uničila Moravska goro. Zastoni ves trud, prazen ves up in trikrat gorje v tej dražini. Prišli so sicer pogledat škodo gospodje s samostojnim poslancem Majcenom vred. Upravičeno smo pričakovali obljubljene podpore vsaj za najrevnejše. Moji Bog! Ko je nekaj družin v skrajni revščini brez icla in odelal — Pdpore ni od nikoder. Zdi se, da je bilo vse skup le slepilo. Gospodje so služili; mi pa požirajmo sli-

ne. Pred leti je bilo drugače. Ob podobni nesreči so prizadeti dobili po 2 mernika žita na družinskega člana. Seveda tisti gospodje niso obetali nebes ne zemlji, pač pa so bili mnenja, naj se po možni stli ljudem v stiski pomaga. Današnji vladni gospodje pa pravijo: Če nimaš, pa pogini. Te ne rabimo, ker ni več kaj iztisniti iz tebe. Več o enih ali drugih gospodih govoriti je nepotrebno. To še dostavimo, da zanašre »samostojni« gospodje ne bodo več plezali do korit po naših plečih. Več viničarjev.

IZ VRHPOLJA PRI MORAVCAH.

Tudi na Vrhpolje, čeprav bolj skrita vas, je prišla svetla zvezda prosvetlene sokolske vzgoje, v osebi »Sokola« g. učitelja Makovca. Z geslom »S.kol sem in zani hočem tudi delovati«, je zastavil pluh v sokolskem duhu še neobdelana tla. Prvi početki so bili sicer hrupni, sedaj ni nič posebnega, kaj pa bo dosegel navdušeni sokolski učenik, nam bo pa bodočnost povedala. Pridobil je sicer par ne ravno kaj zavednih fantov in s temi se šopiri od Vrhpolja do Moravč. Bodi pa pripomnjeno, da so ti ljudje odšli večidel izpod kmetjsko-samostojnih streh.

Ljudje vsekrižem tožijo, kaj vendar, da otroci nič ne znajo. Včasih ni bilo toliko učitelstva, pa smo vendar znali brati in pisati. Danes pa poglej V Moravčah jih komaj pošteješ na prste, na Vrhpolju jih je dvakrat toliko kot včasih, a otroci ne znajo ne brati ne pisati. Odkod to? »Kolo plesa« in še drugo, kar zraven spada, včasih nismo poznali in smo za druge bolj potrebne stvari več časa imeli.

Gospod učitelj je pustil naše otroke, jih bomo sami bolje navadili televiziti in tudi plesati, kot vi. In če hočete še vas zraven; kar pridite in boste kmalu spoznali, da zna kmet bolj koristno televiziti in plesati kot vi.

Tedenske novice.

Politične.

p Vodstvo SLS za Ljubljano vabi na shod volilcev in somišljenikov Slovenske ljudske stranke, ki se vrši v nedeljo, dne 29. januarja 1922, ob 10. uri popoldne v veliki dvorani Uniona. Dnevni red: Politični in gospodarski položaj ljudstva v državi in občini. Poročajo občinski svetovalci SLS in nar. poslanec SLS za Ljubljano.

p Naši poslanci v narodni skupščini. — Zasedanje narodne skupščine se nadaljuje. Vrš se debata o izjavi, ki jo je podala vlada o priliki svojega nastopa. Od naših poslancev je nadalje govoril dr. Deželic, ki je spominjal vladne stranke na njihove obljube ob sprejetju vidovdanske ustave, češ kako se bo v državi naenkrat vse na boljše obrnilo. Obrnilo se je res temeljito, pa ne na boljše, temveč na slabše, in sicer v zunanji, notranji in gospodarski politiki. Prav je, da se prizna Hrvatom izvzetem položaj, toda tudi Slovenija, Bosna, Vojvodina, Dalmacija in Macedonija morajo dobiti avtonomijo — nad vse sramotno in izdajalsko vlogo je igral zopet samostojni poslanec Drogenig, ki je izvajal, da je samouprava, ki nam jo daje sedanja ustava, večja kot so jo imele posamezne kronovine v bivši Avstriji. To je naravnost grda laž in sramotno je, da samostojnež celo z lažmi dela v Belgradu proti Slovincem. Dobro ga je zavrnil poslanec dr. Hohnjec, ki je rekel, da so imele bivše kronovine na gospodarskem in šolskem polju popolno samoupra-

vo (deželni zbori z zakonodajno močjo), česar nam nova ustava niti od daleč ne daje.

p Ustava se krha. Na dnevnem redu je razdelitev države na 26 oblastev. Že svoj čas smo obširneje poročali, koliko stotin milijonov bo to stalo državo, ker bo treba množice novih uradnikov in novih uradnih poslopij brez ozira na to, da se skupaj spadajoča ozemlja brezmiselno režejo kot hlebec kruha. To se je sedaj začelo tudi vladnim strankam svitati in nobena neče ugrizniti v to jabolko. Pašić je mnenja, da bo z razdelitvijo države treba čakati ugodnejših razmer, dasi bi se po ustavi razdelitev do 28. januarja morala izvršiti. Radikalci pa so na svoji seji »klenili«, da se mora država razdeliti po prometnih, gospodarskih in zemljepisnih razmerah. O ti uboga ustava, kako te lastni očetje mrcvarijo!

p Za Hrvate in Slovence se je v narodni skupščini potegnil Poslanec Protić. Izjavil je, da se vladni krogi prav nič niso ozirali na želje Hrvatov in Slovencev. Ko se je v tem začul iz zbornice klic, kateri Slovenci so to, je odgovoril z medklicem poslanec Ivanić: To so oni, ki imajo 63 odstotkov Slovencev za sabo. In Protić je pristavil: To so oni, ki morejo upravičeno reči, da zastopajo slovenski del naroda. Ne morejo ga predstavljati oni, ki imajo samo tri poslance. Ko je koncem njegovega govora padel vzklik proti poslancem Ljudske stranke, je Protić odgovoril: Vendar noben izmed ministrov za promet ni bil boljši kakor klerikalni dr. Korošec.

p Silno žalostno poročilo je podal železniški minister o stanju železnic. Tožil je, da so domalega vsi železniški pragovi prepereli; obnovitev bi stala 26 milijonov dolarjev, dobil je pa samo par milijonov. Premoga ni, osobe je slabo. Kje pa je posojilo, ki je bilo za popravo železnic najeto?

p Dr. Kukovec je zadovoljen in ničesar ne zahteva. Bivši minister liberalcev dr. Kukovec je v narodni skupščini izjavil, da je Slovenija prenasršena s svobodo in da vlada med Slovenci zadovoljstvo. Sram nas je, da morejo biti med nami taki volilci, ki pošiljajo take izdajice in petolizce v Belgrad.

p Sijajno uspele shode delajo samostojneži v — »Kmetijskem listu«. Klerikalci so že čisto pri koncu.

p Samostojneži obljublajo, da bodo razpredli svojo organizacijo tudi po Hrvatskem. Vsaka posojilnica pred polomom obljublja velike obresti. Naj kar poskušajo, poraz bo mnogo sijajnejši kot v Sloveniji.

p Stranke: samostojneži, liberalci, radikalci in zemljoradniki dobivajo v Sloveniji vsak dan celo množico novih pristašev, tako poročajo listi teh strank. Čudno je le, da se vse te imenovane stranke kljub temu tako boje volitev in klerikalcev.

p Bosanski radikalci so se odtrgli od radikalne stranke in ustanovili lastno stranko, ki ima glavni namen: izvedbo agrarne reforme in boj proti muslimanskim veleposestnikom.

p Nadzorstva se boje. Opozicija in demokrati zahtevajo, da se mora iz poslancev sestaviti odbor, ki bi imel z vlado neodločevati o zunanje političnih vprašanjih.

Radikalci, ki imajo vso zunanjo politiko za svoj patent, pravijo, da rajši povzročijo ministrsko krizo, kakor pa da bi se podvrgli nadzorstvu poslancev. Demokracija pa takal!

p »Slovenski Narod« je zašel med protidržavne elemente, ker piše, da sedanja vlada dela s trmo in terorizmom napram Hrvatim, in da se mora to nehati, naj pade še toliko ministrov pod klop. Hudo je le to, da mora država preje toliko škode nositi, preden pridejo liberalci do istega mnenja, kot smo mi vedno.

p Izpopolnjena stavka. Socialistični »Ljudski glas«, ki ne izhaja več samostojno temveč kot četrtkova številka »Napreja«, je zapisal v št. 2 ta dva stavka, ki jih je treba nekoliko izpopolniti. Prvi se glasi: »Vendar vemo, da je trpeče ljudstvo na kmetih prav pristopno socializmu, le pridno mu ga moramo razlagati in lepe zglede dajati.« Za take vzore bi Ljudski glas lahko navedel n. pr. Antona Kristana, socialističnega milijonarja. Drugi stavek, ki potrebuje izpopolnitve, je tale: »Kruto prevarano delavstvo ima dovolj razlogov za to, da je postalo skrajno nezaupno.« »Ljudski glas« bi moral še razložiti, da so delavstvo dosedaj vodili socialisti in komunisti.

p Na Goriškem so se 15. t. m. vršile vbčinske volitve. Povsod, kjer so bili dosedaj Slovenci v večini, so tudi Slovenci zmagali, tako da se je slovenska zavednost prav vrlo izkazala.

Domače novice.

d Koledarček Jugoslov. Kmetke Zveze. Koledarček JKZ je letos izredno ugal. V kratkem času smo ga povečini razprodali. V zalogi ga imamo še približno 800 izvodov. Kdor ga želi imeti, ga naj v kratkem naroči. Naroča se v tajništvu Jugoslov. Kmetke Zveze, Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

d Religio depopulata — pokončana vera je bil prilastek umrlega papeža Benedikta XV. po znani prerokbi škofa Malahije, o katere pristnosti se pa upravičeno dvomi. Vendar se je prilastek pokončana vera čudovito ujemal s sedanjim časom, ko so narodi in njihovi voditelji zapustili vero, se vdinjali molohu kapitalizmu in postali zveri v človeški podobi. In če mislimo, koliko vernikov je v svetovni vojni padlo, koliko jih je radi nje doma pomrlo, koliko cerkev in samostanov je bilo opustošenih itd., potem nam je razumljiv prilastek: pokončana vera. — Novi papež, ki pride sedaj, ima po isti prerokbi prilastek: fides intrepida — neustrašena vera.

d Povodom papeževe smrti so v Ljubljani razobesili črne zastave vsi cerkveni in državni uradi.

d Poroka kralja Aleksandra se bo vršila na pravoslavno Veliko noč, ki bo letos isto nedeljo kot katoliška.

d »Socialna misel«, socialni in politični mesečnik, je izšla. Prva številka ima sledečo zanimivo tvarino: Cilji in pota krščanskega socializma, Vera životvoren činitelj socialnega življenja, Program in taktika ljudske stranke, Sv. Frančišek in socialno vprašanje, Izenačenje neposrednih davkov, Završnica ali pravni položaj imo-

vine dežele Kranjske, Pregled. — List prav toplo priporočamo posebno ukaželnim pristašem po deželi. Stane 25 dinarjev na leto in se naroča v Prodajalni K. T. D. Ničman, Ljubljana.

d Tudi »Kmetijski list« se kaj pametnega nauči od »Domoljuba«. Svoj čas se je strašno pohujševal, da prinaša »Domoljub« poročilo z ljubljanskega trga, kakor ga sestavlja ljubljanski tržni nadzornik. Sedaj pa »Kmetijski list« priobčuje ista poročila, znamenje, da se od »Domoljuba« tudi kaj pametnega nauči.

d Težko verojetno. Novi vojni minister hoče celo armado tako preurediti, da bode v naši državi samo 100.000 vojakov, torej še enkrat manj kot sedaj. Velik dobrotnik bo, če to izvrši, a manjka nam vere.

p Čuden primanjkljaj. Carinarnice so najbogatejši vir za državne blagajne, ki jim prinašajo ogromne dohodke. Izjemo v tem je naredila bitoljska carinarnica, kjer so izkazali 6 milijonov primanjkljaja. Ker je ta primanjkljaj povzročen vsled raznih goljufij carinikov, so več uradnikov zaprli. Ukradli so državi 24 milijonov kron.

d Korupcija. Okrožni agrarni poverjenik v Ljubljani je poslal upravam veleposestev okrožnico, v kateri jih poziva, da dajo brezplačno les za sokolski zlet. Kako pride državni urad od tega, da pozivlje svoje podrejene ljudi, da iz tuje lastnine brezplačno dajejo les privatnemu društvu, ne razumemo. Ali pri liberalcu res ne drži ne postava ne vest?

d Za pravno povzdigo naroda. Pravkar je izšla prva številka novega mesečnika »Prerod«, ki hoče biti glasnik za pravno povzdigo naroda. Kako visoko pojmi list to svojo nalogo, kažejo članki in razprave, ki jih prinaša v svoji prvi številki. Kdor more, naj sodeluje pri »Prerodu«, kdor pa tega ne more, naj si list vsaj naroči in ga širi v svoji okolici. Cena listu je 10 dinarjev. Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Poljanski nasip 10.

d Policija v štirih slovenskih mestih (Ljubljana, Maribor, Celje, Ptuj) stane državo vsako leto skoro 40 milijonov kron.

d Za pravni prepoved slovenskega ljudstva se je vršil v nedeljo v Ljubljani velik shod. O stvari sami bomo govorili obširneje prihodnjič.

d Gostilničarji še niso zadovoljni. — Jugoslovanski gostilničarji so poslali v Belgrad odposlanstvo, da predloži vladi svoje želje in zahteve glede omejitve alkohola in glede raznih davkov in davščin. Zahtevajo tudi ustanovitev gostilničarskih zbornic. Slovenci zapijemo na leto skoraj dve milijardi, Hrvatje pa so tudi krepki pivci in gotovo ne zaostajajo za nami. Gostilničarji pa kljub temu še vedno niso zadovoljni.

d Za prehrano Slovenije. Poslanec Skoberne je predlagal ministru za socialno politiko, da se glede prehrane v prvi vrsti pomaga Sloveniji.

d Za nadškofa v Sarajevu je bil imenovan škof dr. Šarič.

d Odvetniško pisarno je odprl dr. Janko Brejc v Ljubljani na Miklošičevi cesti.

d Pisma, ki nam jih pošiljajo naši fantje od vojakov, so zelo žalostna. Priobčiti jih

ne smemo, pač pa smo jih poslali našim poslancem v Belgrad, kar bo brez dvoma še boljše.

d Ukraden kinin. Vlada je naročila v Nemčiji 250 kg kinina (zdravilo). Kilogram kinina stane 417 frankov. Ko so v Belgradu zaboje odprli, so bili prazni.

d Zgodba z vojaškimi čevlji v Sarajevu. Sarajevski listi poročajo, da so v Sarajevu te dni odkrili novo afero z vojaškimi čevlji. Govori se, da so v to afero zapleteni poleg častnikov in nekaterih podčastnikov tudi mnogi ugledni sarajevski trgovci, ki so kupovali in prodajali ukradene čevlje.

d Španska bolezen se zopet v veliki meri pojavlja po nekaterih državah. Tudi pri nas precej razsaja.

d Malarija silno razsaja v južni Srbiji. d 70 letnico svojega rojstva je te dni obhajal prvoborilec goriških Slovencev dr. Anton Gregorčič.

d Ljubljanski dopisni urad z 31. januarjem preneha, Povsod sam centralizem!

d Kako je sedaj v Macedoniji? Časopisi pišejo, da je bilo v zadnjem letu požganih 132 vasi s 6344 hišami, 110 mlinov in 10 svetišč, beguncev in hajdukov pa je preko 55.000. In to kljub temu, da tiči cela država v policiji, žandarmeriji in armadi. Da, ljudske pravice so najzvestejši varhi države. Bajoneti ne zadostujejo. Samostojneži in liberalci so kljub temu vrlo zadovoljni s centralizmom.

d Uradniki se odpuščajo. Iz ministrstva za socialno skrb je bila odpuščena cela množica uradnikov; izdelan je tudi v ministrstvu za rude in šume zapisnik tistih, ki so samo jedli pri državnih jastih.

d Nova bolezen. Zadnje tri mesece se pojavlja v Ljubljani in tudi drugod pri moških kadilcih nova kožna bolezen, ki trdovratno kljubuje zdravljenju, dokler se ne odstrani vzrok. Večinoma se pojavi na stegnu kožno vnetje, ki se čisto razširi tudi po rokah, obrazu in okoli trepalnic. Vnetje povzroča močno srbenje, koža razpoka in se lušči. Dognalo se je, da so vzrok tej bolezni škatljice od vžigalnic, ki vsebujejo na vžigalnih ploščicah neko strupeno snov (fosforskisvisulid). Po dosežanih poskusih se je pokazalo, da povzroča to bolezen fabrikat tvornice za vžigalice v Osijeku. Bolezen se najprej pojavlja na takih mestih telesa, kjer je škatljica bila shranjena v žepu, zlasti v hlačah in telovniku.

d Umrli je 27. decembra m. l. v Strugah Janez Boštjančič. Kal bolezni si je nakopal v vojski. Vedno je bolehal skozi tri leta. Bil je pred vojsko več let Domoljubov naročnik. Zapušča ženo in tri nedorasle otročice, najmlajše staro 10 mesecev. Sveti mu večna luč!

d Obsojeni sokolski pretepači. Sodišče je obsodilo tri trziške Sokole: Jožefa Verdvijsa, Antona Jermana in Franca Winterja radi pretepaštva na občutno denarno globo.

d Hrvatski kmetje pred sodbo. V kratkem bo pričela pred zagrebškim senatom razprava proti 109 kmetom iz Dugoselskega okrožja. Obtožnica jih dolži, da so ob priliki proglasitve poziva na šestedensko orožno vajo letnika 1917 in poziva glede oddaje konj in voz sporazumno nastopili,

beš da ni treba nobenemu k vojakom in da ni treba oddajati konj. Izbrali so posebno deputacijo, ki je odšla v občinski urad in podala tozadevno izjavo. Državno pravdnštvo je dvignilo proti njim obtožbo po zakonu o zaščiti države in zahteva kazen po 20 let za vsakega 109 kmetov.

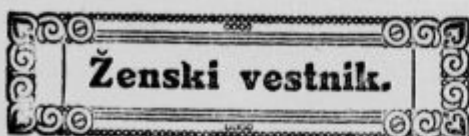
d Staklo, ki se ne more razbiti, je iznašel neki češki inženier.

d Na težkih opeklinah umrla je v ljubljanski bolnišnici 65letna Marija Pegan iz Oselce. Reva je prevrnila na sebe skaf vrelega kropa in je živela po nesreči še 10 dni. Doma je v Oselci ležala ves teden, preden so jo odpeljali v bolnišnico.

d Te dal je izšla 1. številka »Južoslovanskega Obrtnika«, ki je glasilo Južoslovanske Obrtne Zveze. Vsebinsko je zelo zanimiva in prinaša naslednje članke: Početki demokratizma v angleških strokovnih organizacijah. Južoslovanska sladkorna industrija. Zavarovalno vračanje. Goriška Zveza. Ljubljanski veliki semeni v letu 1922. Poročilo o izvršenih shodih. Somin umrlemu poslancu Pišku ter zanimive politične in strokovne vesti. Dolžnost vsakega obrtnika ie, da se naroči na svoj stanovski list. Izhaja vsak mesec ter stane za celo leto 8 dinarjev. Naroča se na naslov: Unravnišvo Južoslovanskega Obrtnika v Ljubljani, Pražakova ulica šte. 3. Zahtevajte ga na osled!

d Miklošič, Slovenska sv. maša za mešan zbor priredil n. Husolin Sattner. Založila Južoslovanska knjigarna v Ljubljani. Partitura 8 dinarjev, glasovi pa 3 dinarje. Pokojni Miklošič je to mašo zložil v letih 1860.—1870. za meški zbor in so jo posebej dijaški zbori pri šolskih mašah radi peli. Prirejena je bila pozneje tudi za mešan zbor, pa slabo. Naš skladatelj n. Husolin Sattner je to delo na novo lepo in pravilno harmoniziral in jo s tem rešil popolne pozabljenosti. Skladba je sicer preprosta, a vseskrzi v pobožnem duhu in v cerkvenem slozu zloženo delo, katero ho na poslušajoče vernike posebno učinkovalo. Priporočamo to lepo mašo vsem našim cerkvenim zborom prav toplo.

d Napoved dohodnine. Z letom 1922 odpadejo uradni pozivi za napoved dohodnine in rentnine; odpravljeni so pa tudi plačilni nalogi. Nujno potrebno je torej, da vložijo vsakdo, ki je imel leta 1921 vsaj K 4800.— dohodkov pravočasno napoved in sicer do 31. januarja. Kdor tega ne stori bo zadel večkrat na brezobzirne posledice, ker se mu bo davek predpisal po uradnih informacijah in prisilno izterjal. Knjižico Valentina Žuna pod naslovom: »Dohodnina« naj si vsakdo nabavi, da bo znal sestaviti pravilno napoved in vpraševal vse dovoljene odbitke. Knjižica Žun, Dohodnina je izšla v zalozi Južoslovanske knjigarne v Ljubljani in velja 4 dinarje. Istotam se dobi še knjižica: Kakšne neposredne davke imamo in kako jih plačujemo. Cena 2 dinarja.

Ženski vestnik.

Naš dom.

Angleški pregovor pravi: »Moj dom je moj grad«. To znači mnogo. To znači predvsem, da je dom zaščita družine pred neprijatelji in krije v sebi naše premoženje in življenjske potrebščine, da je zaščita pred vremenskimi in drugimi nezgodami. To znači dalje, da je dom toplo, prijetno ognjišče, pri katerem naj si človek, gospodar in njegova družina, odpočije po znoju in delu dneva in po trudapolnem

tednu pri tem ognjišču praznuje praznik. To znači naposled, da je dom vzrejevališče otrok, da je temelj zdravega, krepkega kmetskega zaroda.

Zdravje ve prav ceniti le bolnik, ki ga pogreša. Tako tudi udobnosti in dobrote doma ve prav ceniti tisti, ki pogreša te udobnosti in te dobrote, ki pogreša varno streho doma. Kako toplo in varno se čutimo v domu v viharini noči ali v hudi zimi! Nehote s pomilovanjem in sočutjem mislimo na potnika, ki mora morda v viharju in dežju ali v mrazu iskati zavetja pred neurjem pod drevjem, ali se kakor zver skrivati po votlinah.

Najvažnejša naloga, ki jo ima naš dom pa je v tem, da je on toplo ognjišče, okoli katerega se zbira družina k počitku. Od izvirnega greha sem stojimo pod težo božje sodbje: »In v potu svojega obraza si boš služil svoj kruh.« Ravno tako pa že od stvarjenja sveta velja zakon, da imamo po delu pravico in dolžnost do počitka; božja postava je, da šest dni delaj, sedmi dan pa počivaj!

Po delu in znoju dneva, veliko bolj pa še po delu in znoju tedna se moramo odpočiti telesno in abirati novih sil za jutranji delavnik. Ravno tako si moramo odpočiti duševno in razvedriti duha od morečih skrbi za kruh, za obstanek. Gotovo je za počitek telesni kakor duševni najpotrebnejši prijazen dom.

Žalibog pa v tem pogledu marsikateri dom ne odgovarja tem zahtevam. Marsikateri dom nima svetle in zračne sobe, ki je pogoj za zdravje in odpočitek. V domu marsikje ni reda in ubranosti. Okna so majhna in zamazana, da komaj prepuščajo svetlobo, na njih visijo zamazane zavese ali pa jih sploh ni. Strop je nizek, da skoro mora upogibati tilnik, kdor hodi po sobi. Pod je gnij in razkopen, stene so od prahu sive. Pohištvo je borno in še to polomljeno, tako da bi se komaj smelo imenovati še pohištvo. Po kotih in klopih ter okrog peči ležijo razmetane cunje in umazano perilo. Ob steni stoji postelja nepostlana. Na mizi so vidni še ostanki včerajšnje jedi. Po tleh so smeti in pljunke. Zrak je zaduhel. Mnogokrat se k vsemu temu pridruži še golazen in mrčes, ki najde ugodne razmere v nesnagi. In v tej bedni, umazani sobi živijo raztrgani in zamazani otroci, skoro slabše kakor volčiči v brlogu. In kot dodatek k vsemu temu slišite mnogokrat iz take hiše prepir, kletvine, mogoče celo pretep.

Poreče kdo, da prečno slikam in da ni tako hudo. Pa vam pravim, da je tako, marsikje še mogoče slabše. Res je, da smo Slovenci v tem oziru veliko pred našimi južnimi brati in da imamo že mnogo domov po Slovenskem, o katerih bi lahko podali svetlo, veselo sliko in bi jih lahko postavili kot vzor urejenih domov. Toda niso še ti dobro urejeni domovi večina, ampak na splošno redki in skoro izjema. Pa so drugi narodi, ki so v tem oziru pred nami in od katerih se moramo učiti. Da bi mogli pogledati v hišo švicarskega kmeta: kaka snaga, kak red, kakšna skrb za udobno in zdravo stanovanje! In tudi hiša na zunaj, kako lična in kako ukusno grajena!

Ali je kaj čuda potem, če v zanemarjenem domu za družino in gospodarja ni pravega odpočitka in ni pravega obstanaka! Ali je potem čudno, če gospodar išče razvedrila in ognjišča drugod, žal premnogokrat v krčmi, če gre tja enkrat, drugič in začne naposled redno zahajati v krčmo! Ali je kaj čuda, če tudi sinovi nimajo veselja biti doma, ampak gredo v družino, žal premnogokrat v vslabo, in začenejajo že v mladih letih pohajati v beznice in si zastrupljati zdravje in dušo z alkoholom in še bolj s slabo družbo. Tudi otroci v takem domu nimajo obstanaka; rajši se potepajo, magari po mrazu, kot bi sedeli v neprijetnem domu.

Priznati je treba, da je v tem oziru splošna slika slovenskih razmer žalostna in da nas na tem polju čaka resno in zelo važno delo. Enkrat moramo začeti in začeti temeljito zboljševanjem in urejevanjem naših domov. Ako gradimo novo hišo, gradimo tako, da bo res dom, ne pa temni brlog! Glejmo na svetlobo in napravimo velika okna, ne da bi se bali zraka in svetlobe! Ono, kar dela naš dom neprijeten, ni mraz, ni pomanjkanje toplote, ampak pomanjkanje zraka in svetlobe, reda in snage. Najmanj vsako leto enkrat pobelimo, da bo soba svetla, pa tudi za zdravje je beljenje potrebno! Skrbimo za zadostno množino zraka in zato gradimo visoke sobe in preskrbimo za zračenje tudi po zimi! Ne bojmo se izdatkov za čedno pohištvo in naj nam bodo v tem oziru vzgled naši dedje, ki so z okusom in ne boječ se izdatkov gledali na lepo pohištvo. Le pogledite stare javorove mize, kako okusno so izdelane! Pogledite izrezljane stole, lepo slikane skrinje in omare, ponajveč iz trdega lesa, celo zibelka je lepo izrezljana in slikana! Na steni ličen sklednik in žličnik, oba lepo bela in izrezljana. Da, resnica je in žalostna resnica, da se moramo glede smisla za opravo in pohištvo učiti od svojih prednikov in da v tem oziru moramo kljub splošnemu gospodarskemu napredku ugotoviti nazadovanje, ne pa napredek. Za bodoče moramo, kakor glede zgradbe doma same, tako tudi glede oprave in pohištva, veliko bolj gledati na lep, udoben in zdrav dom, kakor pa tukaj štediti z izdatki. Kar prihranimo tukaj, je izguba, ne pa prihranek.

Glavna naloga, urediti prijeten in zdrav dom pa je na gospodinji, na tebi, slovensko dekle in slovenska žena. Dom s tremi ogli sloni na tvojih ramah in le z enim na gospodarjevi. Pripravljaj se že z mladih nog na težko nalogo biti gospodarica doma! Vežbaj se že kot otrok! Že šola bi morala dajati začetne nauke o gospodinstvu in že šola bi morala vzbuditi v otrocih smisel za lepo urejen, zdrav dom. Žalibog šola danes te naloge ne vrši. Vsako dekle bi moralo dovršiti praktično gospodinsko šolo ali najmanj daljši gospodinjski tečaj, predno se omoži. Dobro bi tudi bilo, da gre dekle, pa magari iz dobre hiše, za pol leta ali za celo leto v službo v tujo hišo, h kaki znani dobri gospodinj. Doma je mogoče materina roka marsikaterikrat premehka in dobro je tudi, da vidi, kako delajo drugod, kako se marsikaj v domu da urediti še lepše. V šoli, v tečajih in potem

v službi bo imelo deklet dovolj prilike, da se zadostno zvežba v kuhanju, šivanju, pranju, zlasti pa v ureditvi prijetnega in zdravega doma, da ji smisel za red in snago, za vzrejo in vzgojo otrok preide v meso in kri.

Priznati moramo, da so v tem oziru gospodinjske šole in gospodinjski tečaji, ki se vršijo po Sloveniji, napravili vkljub svojemu tihemu delovanju mnogo, mnogo koristnega. Priznati pa moramo tudi, da je z ozirom na važnost gospodinjske izobrazbe gospodinjskih šol in tečajev še veliko premalo. Vsaj tečaji bi se morali vršiti vsako leto v vsaki občini.

Tako pa se zgodi, da mirsikatero deklet postane nevesta in žena, ne da bi imela za to potrebno izobrazbo, posebno če še v domači hiši ni že vršila gospodinjskih poslov, ampak mogoče samo delo deklet. Ali je kaj čuda, če je potem nesrečna taka hiša in nesrečna družina in nesrečen gospodar, kjer žena nima potrebne gospodinjske izobrazbe in ne uredi družinskega ognjišča tako kot je potreba. Tako se zgodi, da mnoga dekleta, ki nimajo prilike udeležiti se gospodinjskih šol in tečajev, iščejo nadomestila v tem, da gredo v mesto v kak hotel ali restavracijo učiti se kuhanja. Tu se pač ne učijo pripravljati takih jedil in tako, kakor bodo potrebovale v kmetiskem gospodinjstvu. Mnogokrat je to združeno tudi z veliko nevarnostjo za njihovo poštenje. In pa kar je glavno, kuhanje je sicer važen del gospodinjstva, a ni še niti polovica. Zakaj še važnejši je smisel in sposobnost vzdrževati prijeten, zdrav dom.

Te dni pišejo časopisi o veliki množini alkoholnih pijač, ki jih popije Slovenija, pišejo o tem, da pride povprečno 49 litrov opojnih pijač na vsako osebo na leto. Pri tem razglabljaajo vzroke takega pijančevanja. Ne vidijo pa, da leži eden glavnih vzrokov v tem, da je mnogim slovenskim možem in fantom postala gostilna dom, ker nimajo pravega doma v svoji — hiši.

Zato je v veliki meri vaša naloga, slovenske žene in dekleta, to brezumno pijančevanje, to našo težko rano zdraviti s tem, da može priveze na dom in jim uredite prijeten, čist, zdrav in vabljen dom. Trdre volje je treba, pa boste videle, da bo šlo. Res, spočetka je težko, ker se morate ne le same na to privaditi, ampak morate takorekoč premagati upor cele družine, da se navadi vsa družina snage in reda in vas v tem delu podpira in z vami sodeluje. Brez tega ne gre.

Le začnite pridno čistiti pod v hiši vsak teden, vsak dan pa pometati sobel. Le skrbite, da bo javorjeva miza vedno bela in čista in da bo ob praznikih pokrita s še bolj belim platnenim prtom! Skrbite, da bo perilo čisto, postelje lepo postlane, čiste zavese na oknih in čista, neraztrgana obleka na otrocih! Skrbite, da bodo njihovi mali obrazki omiti, glavnice počesane, tako da bo veselje za vas in za očeta pogledati na njej! Glejte, da bo zvečer na mizi čista svetla luč, da družina, ki nima drugega posla, lahko bere kako knjigo ali časopis! Skrbite pa zlasti za to, da ne bo v hiši prepira, da bo vladal mir in prijatelj-

stvo! Ravno tu ženska s svojo potrpežljivostjo in svojo nežnostjo lahko vse doseže.

Pravijo, da čim več mila porabi narod, tembolj je kulturn, da je torej množina porabljenega mila takorekoč merilo za kulturo naroda. Glejte, da bomo Slovenci kulturni vsaj po množini porabljenega mila, seveda porabljenega tako, da se bo videla čistost in snaga v celem domu in pri vsej družini. Sicer pa ni čistost in snaga važno samo za kulturo naroda, važno je tudi za zdravje naroda. Poraba mila je torej v gotovi meri tudi merilo za narodno zdravje. Tudi zdravje naroda je na vaših ramah.

Mogoče mi bo katera ugovarjala: lahko in lepo se o tem piše, toda stopi na naše mesto, pa boš videl, kaj se pravi dobro gospodinjiti in gledati na red in snago, ko imaš pa cel dan polne roke drugega dela, tako da gospodinjska opravila moreš samo mimogrede in površno opraviti.

Žal, da je to mnogokrat tudi resnica, da je gospodinja večkrat čisto navadna delavka in vsled tega ne utegne niti površno opraviti gospodinjstva. Toda, ako je tako, tedaj to ni v redu, to ni v korist družine in mora to postati drugače. Gospodinjstvo je prav tako važno kot vsako drugo gospodarsko delo, če ne še važnejše. In ker je gospodinja povrh tega največkrat še mati, zato zasluži tembolj obzira in zato potrebuje tem več prostega časa in sil, da se posveti vzreji in vzgoji otrok. Slovenska žena je bila in je vse preveč delavka in trpinka in vse premalo časa ji ostane za gospodinjske in za materinske dolžnosti. Preveč se gleda enostransko samo na vrednost njene delavske moči. Preveč se prezira to, da ima ona višje naloge, višje dolžnosti, ker ima tudi višje sposobnosti kot jih ima navadna delavka. Tega pa nihče ne pomisli, koliko je lahko škoda pri slabem gospodinjstvu in da se škoda pri zanemarjeni vzreji in vzgoji otrok sploh preceniti ne da. Ne pomislijo, koliko več je treba izdati pri slabem gospodinjstvu za obleko in perilo, koliko več stroškov je za gospodinjstvo in koliko manj se iz gospodinjstva dobi. Saj je v kmetiski hiši gospodinjstvo zelo važen del gospodarstva in postaja pri današnjih razmerah še vedno važnejši. Mlekarstvo, ki predstavlja danes važen del dohodkov iz zemljišča, sloni na ramah gospodinjice. Perutninarstvo se bo moralo razviti v donosno panogo gospodarstva pod spretnim vodstvom gospodinjice. Porabo sadja v gospodinjstvu in čim mogoče smotreno vnovčevanje sadja, ki se danes sploh ne vrši ali vrši le v nezadostni meri, je zopet pretežno naloga gospodinjice. In koliko lahko prihrani dobra gospodinja v kuhinji, če zna sretno porabiti za kuhinjo predvsem domače stvari, če ne tracka.

Zato je nujna zahteva današnjega časa, naj se gospodinja vrne k gospodinjstvu in naj se ne ponižuje na stopnjo zadnje deklet. To zahteva korist gospodinjstva, to zahteva kmetiski dom, to zahteva posebno skrb za družino in vzgojo otrok. Zakaj dom je tudi vzrejalništvo in vzgojevališče našega naroda.

Skrb za zdrav in dobro vzgojen zarod se na kmetih preveč zanemarija. Vse delo, vse misli in vsa skrb so posvečene le grun-

tu, ki je postal bog, ki je postal malik Moloh, kateremu se žrtvujejo ljudje, kateremu se žrtvuje zdravje in kateremu se žrtvujejo otroci, kakor so jih žrtvovali nekdanji malikovalski sosedi Izraelcev. Grunt je postal cilj, ljudje pa samo sredstvo, namesto da bi grunt služil kot sredstvo za življenje.

Ali Vam ni hudo, matere, da mnogokrat že otročiček vsled nezdravih razmer, vsled neurejenega doma, v katerem se mora razvijati, dobi kal smrti, zlasti letike, ki ga potem pobere po mnogih otrokih v najlepših letih?

Ali ni domača hiša prva šola, prvo vzgajališče, katerega vplivi so najmočnejši, najtrajnejši? Deklica, ki raste v lepo urejenem domu, ki vidi, kako dela neumorno skrbna roka gospodinjice red in snago, ne more postati nič drugačna kot je njena mati, to je zopet dobra gospodinja. Smisel za gospodinjstvo je njej takorekoč prirojen. Zato je prva gospodinjiska šola in prvi gospodinjiski tečaj dobro urejen dom, v katerem raste deklica. Kjer je mati dobra gospodinja, so dobre gospodinjice tudi hčere. Šola in tečaj imajo le nalogo, smisel in zanje gospodinjstva izpopolniti, podati dekletu nauk o gospodinjstvu urejeno v celoti in z utemeljitvijo važnosti, vzbuditi jim zlasti zavest, kako važne so naloge gospodinjstva. To se z uspehom more izvesti, ko je deklet že odraslo in umsko toliko dozorelo, da lahko dela z zavestjo in s premislekom to, kar je prej delalo iz navade.

Delajte torej, žene in dekleta, z vsemi močmi in ob vsaki priliki na to, da postane slovenski dom toplo, mirno in prijazno ognjišče, okoli katerega si odpočiva družina od dela in znoja, okoli katerega praznuje svoje praznike, okoli katerega se zbira k izobrazbi in razvedrilu. Delajte pa tudi na to, da bo slovenski dom zares vzrejalništvo in vzgajališče na duši in na telesu zdravega zaroda. Ustvarite možem in fantom vabljen dom, da ne bodo iskali slabega doma in slabe družine v gostilnah in beznicah, kjer se zapravlja denar in zdravje, mnogokrat pa tudi poštenje.

Čudodelna skrinjica.

Povest. Spisal Pšeničan.

(Dalje.)

»Morda nikdar več — kdo ve,« se je otožno nasmehnil. »In če se ne vrnem,« je segel po torbici, »tedaj mi pozdravite prijatelje, vi pa vzemite od mene ta-le spominek.«

Odprl je torbico, iz katere je položil na mizo lično izdelano skrinjico, pr. pravno za žep. »Shranite jo za spomin,« je dostavil; »dajte jo kam na varno, da ne bo nihče vedel zanjo. Velika je njena vrednost, zato je ne odpirajte po nepotrebnem, ker sicer bi izgubila čudovito moč. Ako je vi ne boste rabili, jo izročite svojemu sinu, tudi njemu bo koristila v hudih časih.«

Hlastno je segel Grizelj po skrinjici, da jo ogleda in pokaže ženi. Narejena je bila iz finega trdega lesa, ki se je svetil kakor steklo. Majhen pokrovček je bil pritrjen na tanke stranice brez vsakega znamenja, kako se odpre. Vanj sta bili vrezani začetnici njegovega ime-

na in letnica 1868 — dokaz, da je skrinjica umetno delo tistega leta.

»Sam Bog ve, kaj je notri?« je ugibala Marieta. »Kar odpr. a bi jo,« je pogledala gosta, ki se je utrujen zleknil po klopi ter je potegnil plašč čez obraz.

»Bog obvaruj!« ji je prepovedal. »Niti jaz se je ne dotaknem; pri hiši naj bo in potomcem naj prinese srečo.«

»Ti, Jože,« ga je pogledala ljubeznivo, »radovedna sem, kdo jo bo odprl.« — Rahlo je potresla skrinjico na ušesu, da bi ujela kako znamenje nene vsebine.

»Jutri jo skrijem, da mi je kdo ne ukrade,« ji je vzel skrinjico iz roke.

»Kam?« ga je vprašala radovedno.

»Kam?« je zategnil posmehljivo. »To bo zate skrivnost. Prepovem ti govoriti o tem — ne doma, ne drugod. Da veš!«

»Jakooo?« je obledela. »Potem pa — lahko noč!«

»Lahko noč!« je Griželj stisnil skrinjico pod pazduho ter je šel počivat. Ura na steni je izpodhrknila in udarila dve.

Ob svitu rumene zarje se je Pavel Liberat pomikal iz Pšenišča proti domu. Dospevši na vrh sv. Urha, se je zamaknil v dolino, kjer so rjavi zidovi mogočne lipške graščine kalili snežno belino. Po bradi in obrvih se mu je delalo ivje in pridno je dihal v robec ter brisal zmrzle trepalnice. Kmalu se je oprostil nelube zvine in tedaj mu je zazarelo oko.

»Aha, sedaj te vidim — ponosno domovje grofinje Jadvige —,« je mrmral v tujem jeziku. »Res, Jadviga, ti si bila angel... A jaz? — Postal sem tat... Marieta, prstan sem ti ukradel, da ga prodam in postanem bogat. — Ti si molila — vzbudila si mi vest... Pustil sem službo — potikal sem se po samoti — in sedaj — Mamert je zadobil mir.«

Izgovorivši zadnjo besedo je krenil proti koči, kjer si je pripravil otrpelo ude za potovanje, na katero se je podal čez nekaj dni.

Bliskoma se je raznesla novica, da je Pavel Liberat ostavil svojo kočo. Marsikako oko so zalile solze ob izsobi modrega učitelja in svetovalca. Mnogi so hiteli na grič sv. Urha v prazno hišico v nadi, da jim je nepozabni prijatelj pustil kaj za spomin. Našli pa niso drugega, kakor na mizi zganjen listič, na katerem je bilo zapisano: »Odhajam v domovino — ohranite moje besede — ne vidimo se več.«

Shajanja pri Griželju so se odslej vršila redke in v manj zanimivem obsegu kakor nekdanj. Kdor si je iz prejšnjih govorov največ zapomnil, tisti je razlagal drugim; splošno pa so se menili o Pavlu Liberatu, o njegovi znanosti in skromnem življenju.

Griželj je po dolgem razmišljanju našel prostorček, kamor je shranil svojo skrinjico. Ko se je Marieta nekega jutra odpeljala s Stefanom v mesto, se je lotil dela. Dve pediti pod stropom je vdolbel v zid majhno luknjo, vanjo je postavil skrinjico, katero je zazidal in pobelil zid. Tam je že od nekdanj visela slika sv. Florijana in zopet jo je o' esil tjakaj, da zakrije še sveže sledove, vodeče do shrambe njegove dragocenosti.

Nato se je sklonil nad mizo in z okorno roko je zapisal s svinčnikom na listek: »Dve pediti od stropa in dva metra od tal — v zidu pod sliko sv. Florijana —«

Takrat so se odprla hišna vrata, vstopil je hlapec, v čigar navzočnosti Griželj ni hotel nadaljevati svojega pisanja. Zganil je listek ter ga v nedovršeno vsebino shranil med druge papirje v svojo češnjevo skrinjo.

Devetnajsto stoletje je tvorilo v morju brezbrežne večnosti. Polnočno zvonenje je odmevalo po valoviti lipški dolini in srca so se topila v veselih in grenkih spominih preteklosti na pragu novega stoletja. Širila so se v upanju ali krčilo v strahu, kakšna bo bližnja in daljna bodočnost. Stoletna pratika je kazala obilo jasnih, pa tudi temnih in viharjih dni.

Vas Pšenišče se je proti koncu stoletja pomnožila za nekaj številk ter je pridobila ravno toliko novih gospodarjev. Tu se je med drugimi naselil gospod Avbelj, otvoril je prodajalno in gostilno, pečajoč se poleg teh obrti še z drugimi postranskimi kmetijami. Dobro je shajal in na račun drugih tudi napredoval.

Kmetje so mu po ceni prodajali in delavci so mu nosili svoj zaslužek. Semintja je priredil tudi kako veselico, pa je poredkoma, zakaj poglavitna zabava v njegovi gostilni je bilo igranje za denar. V ta namen je služila mala zakotna sobica z zeleno mizo, na kateri so bili razgrnjeni časopisi, pisani v duhu moderne prosvete.

Stari rod se je na Pšenišču umaknil novemu rodu, ki je marsikaj dobrega in slabega začel. V vasi je na videz vladala edinost, v resnici pa se je majalo tuintam, dokler se ni vsa vas razdelila v dva nasprotna tabora ob koncu devetnajstega stoletja.

Spori in razdori so potegnili tudi Stefana, mladega Griželja, v svoj vrtinec. Prebrisani Avbelj je poznal lastnosti in zmožnosti svojih sosedov; Stefan ni bil posebno trdega značaja in ni sam nikoli globoko mislil: pre e, kakor je mislil, je obvisel na zgovornem krčmarju, ne meneč se za prislovico, ki je krožila po Pšenišču: »Kdor se z Avbeljem brati, nima s čim orati.«

Tako daleč že Griželj ravno ni bil, čeprav se je govorilo, da ni bogve kaj vzoren gospodar. Posvetstvo, ki ga je prevzel po očetu, brez občutnih bremen, so še težili dolгови, rastoči z obrestmi, katerih ni sproti plačeval. Polovico teh dolgov mu je povzročila nesrečna pravda, pa tudi sedež pri Avbelju ob zeleni mizi je zahteval svoj delež; k temu so se pridružile še razne nesreče in — njegov gospodarski voz se je polagoma pomikal navzdol.

(Dalie.)

Prstan kraljice iz Sabe.

Angleški spisal Rider Haggard. — Poslovenil Franc Poljanec.

(Dalie.)

Šadrah je imel prav, zakaj iz tega ali onega vzroka so stopenice od ondot ostale boljše. Samo zdelo se je, da nimajo konca. In preden smo doseeli svoj cilj, smo, mislim, morali prehoditi gotovo dvajsetsto čevljev v notranosti skalovja. Nazadnje sem bil že ves izmučen, Makeda pa je bila tako upehana, da se je morala opirati na Oliverja, vlekla sem se za njo kot pes na motvozu, tedaj pa smo nenadoma uzrli svetlikanje dnevne svetlobe, ki se je skoz neko malo poč kredla v predor. Pri odhodu v še neko drugo jamo, oziroma predur, smo našli Šadraha in ostale, ki so nas čakali. Pozdravil nas je in dejal, da se moramo razvezati, pustiti svetilke in iti za njim. Oliver ga je vprašal, kam ta zadnji predor vodi.

»Na neko še nižje podnožje, gospoda«, je odgovoril, »toda tako je, da ga boste kmalu hoteli preiskovati, zakaj konča se v veliki pani, kjer hranijo Fundi svoje svete leve.«

»Zares,« je dejal Oliver, ki se je za stvar zelo zavzemal iz svojih posebnih razlogov in pomežiknil je Kviku, ki je z glavom prikimal in požvižgal.

Nato smo šli vsi za Šadraham in smo nenadoma dospeli na planoto, ki je imela nekako podobno lerišča in so jo ali narava ali človeške roke poglobile v osrednje te odromne pečine. Šli smo proti robu planote, ki je po njej rastle precej praprotni in nekaj dostega zelenega grmovja, ki bi nas skrilu posledom od snodai, če bi bil nač kdo tu, da bi nas onazoval. Videli smo gladek prepad, ki se je spuščal nekaj sto čevljev globoko. Za te zijačo dolbino se pa v tem hipu ni mo prida brčali, deloma zato ne, ker so bili podreznjeni v senco, deloma pa iz nekega drugega vzroka.

Kar smo najprej opazili, je bilo to, da se je iz obočine dvigal okroglast grič iz črne skale, podlaste oblike; iz njega je molel ogromen ročaj, ki se končaval v nekak razčeden grm, ki je sam imel velikost hiše. Vrh te grmu podobne skale je bil mali planoti, na katero smo se dvignili, ravno nasproti in ni bil od nje oddaljen več kot trideset ali kvetiemu štrirderet čevljev.

»Kaj je to?« je prala Makeda Šadraha in pokazala prde, ko je vrnila nekemu gorjancu čašo, iz katere je pila vodo.

»To, o Valda Nagasta,« je odgovoril, »ni nič drugega kot hrbet mogočnega funškega malika, ki je upodobljen kot lev. Veliki skalnati ročaj z grmom na koncu je levji rep. Brez dvoma je ta planota, kjer stojimo, prostor, kamor so se skrivali stari svečeniki, ki so vladali Mur in funško deželo. Glejte,« in pokazal je proti nekim udrtinam spredaj na skali, »tamle je bil nekdanj most, ki so ga mogli spuštiti na rep božanskega leva, dasi je že davno sprhnel. Vendar pa sem nekdanj hodil po tej poti brez nje.«

Strmeli pa smo začudeno vani in v tihoti, ki je sledila, sem slišal Makedo Oliverju šepetati:

»Morebiti je to, da je on, ki ga imenujejo Mačka, ušel Fundom; ali morebiti je to, da z njimi občuje kot ogleduh.«

»Ali pa je lažnik, gospa,« se je vmešal Kvik, ki je njiu pogovor tudi slišal ta rešitev se je, priznavam, sama priporočala.

»Zakaj si nas sem pripeljal?« je Makeda nenadoma prala.

»Ali ti nisem, gospa, povedal v Muru — da rešimo Črna okna. Poslušaj zdati. Fundi imajo navado dovoliti tem, ki so zaprti v maliku, da se jutraj in zvečer brez straže izprehajajo po njegovem hrbtu. Vsaj s črnimi okni tako delajo — nikar me ne izprašuj, kako da to vem —; to je resnica, to prisegam na svoje življenje, ki sem ga zastavil. Zdat imam pa tale načrt. S seboj imamo lestvo, ki bo sedla od tu, kjer stojimo, do malikovega reba. Če se tuji gospod, če še živi, kar mislim da, če se prikaže na božovem hrbtu, kar skoro gotovo dela ob zatonu, saj človek, ki ves dan prebiva v temi, vedno ljubi svetlobo in zrak, samo če ga more ujeti, tedaj bo moral eden izmed nas tja čez in ga nazaj k nam pripeljati. Morebiti bi bilo najbolje, če bi šli vi, gospod Orme, zakaj če bi šel jaz sam ali tudi s temi možmi, bi mi Črna okna po vsem tem, kar se je dogodilo, ne hoteli zaupati.«

»Norec,« je Makeda posešla vmes, »kako more človek kaj takega narediti?«

»O gospa, to ni tako težko, kot se zdi. Nekaj stopenj preko prepada in nato kakih sto čevljev ali kaj po levjem repu, ki te na vrhu ploščat in tako širok, da more človek po njem teči, če gre skrbno za krvinami, to je vse. Če je pa seveda gospoda Orme strah, česar ne mislim, ki sem toliko slišal o njegovem pogumu — in v potepuh je skomignil z rameni in obmolnil.

»Strah, lopov,« je dejal Orme, »dobro, ni me sram, če me je take poti strah. Vendar pa, če je treba, jo naredim, dasi ne prej, preden ne vidim mojega brata samega doli na skali, saj bi vse to utegnilo biti tvoja zvijača, da ne izdaš Fundom, med katerimi vem, da imam prijatelje.«

»Torej norost, ti ne poišče,« je dejala Makeda, »Padel boš in se razdrobil na drobne kosce. Pravim, da ne poišče.«

»Zakaj nai bi ne šel, nečakinja, moja?« se je vteknil vmes Jozva. »Šadrah ima prav; veliko smo slišali o pogumu tega nejevernika. Daj, da kaj vidimo.«

Kot tigar se je zasukala proti princu.

»Prav dobro, stric,« tem poišče na tidi ti z njim. Gotovo se potomec starodavne abatske krvi ne bo ustrašil tega, kar si upa kak nejevernik.«

Ko je Jozva to zaslišal, se je zopet odreznil v molk in jaz se več natančno ne spominjam tega, kaj je storil ali rekel pri ostanku tega pretresljivega prizora.

Sledil je odmor, sredi njega pa je Oliver sedel in začel čevlje sezuvati.

»Zakaj se sezuvaš, prijatelji?« je Makeda razburjeno vprašala.

»Zato, gospa, ker če moram hoditi tja prek, je bolj varno v podavicah. Ne boj se,« vlijudno dejal, »iz mladosti sem vajen takih umetnosti; in ko sem bil v domači deželi pri vojakih, mi je bilo v zabavo, poučevati v tem druge, dasi je res, da to prekaša vse, kar sem kdaj poizkusil.«

Vendar se bojim,« je dejala.

Med tem je sedel Kvik in začel sezuvati čevlje.

»Kaj delate, narednik,« sem prala.

»Pripravljam se, da spremim kapitana za izgubljenim upaniem, gospod doktor.«

»Neumnost,« sem dejal. »prestari ste za to igro, narednik. Če gre kdo, bi jaz moral iti, saj vidite, da menim, da je moj sin tam, toda ne morem poizkusiti, ker vem, da bi se mi v glavi zvrtilo in bi v prvi sekundi padel v predpad, kar bi nam vse preobrnilo.«

»Kajpada,« se je vteknil vmes Oliver, ki naju je poslušal, »jaz tu zapovedujem in moje povelje je, da nobeden vaju ne poide. Pomnite, narednik, da če se mi kaj primeri, je vaša dolžnost sprejeti zaloge in jih uporabiti, če treba, kar morete samo vi. Zdi nam poideite in pogledite po pripravah in si izmislite načrt za boj, zakaj jaz moram počivati in se mirneje ohraniti. Jaz pač menim, da je vse skup golufija in profesorja ne bomo prav nič pred oči dobili; vendar pa mora biti človek vseeno pripravljen.«

Tako sva šla Kviki in jaz nadzirat, da so zvezali dve izmed lahkih lestvic skupaj in vrh klinov pritrdili nekaj deske, ki smo jih prinesli s seboj; tako sta postali ti lestvici pripravi za hojo. Pral sem, kdo bi razen Šadrah in Ormeja hotel iti, pa so mi rekli, da nobeden, ker je bilo vseh strah. Nazadnje pa se je neki mož po imenu Jafet, eden izmed gorjancev, prostovoljno prijavil, ker mu je hči kraljeva sama obljubila zemljo za darilo. Pred vsemi je proglasila, da bo v slučaju njegove smrti to zemljo dala njegovim domačim.

Nazadnje je bilo vse pripravljeno in zopet je napočil trenutek molka, zakaj živci nas vseh so bili tako napeti, da nismo mogli doveriti. Prekinilo ga je nenadoma strahotno rjovenje, ki se je dvignilo iz slobine pod nami.

To je čas, ko krmijo svete leve, ki jih imajo Fundi zaprte v jami ob malikovem podčrju, je razlagal Šadrah. Na to je dodal: »Če ga ne rešimo, bodo, menim, Crna okna vrli levom noci, ko je polna luna in Harmakov praznik, dasi ga morebiti prihranijo do prihodnje polne lune, ko vsi Fundi pridejo k praznovanju.«

To obvestilo ni bilo tako, da bi komurkoli dvignilo pogum, dasi je Kviki, ki se je vedno izkušal veselejša kazati, prikomnil, da je to skoraj gotovo napačno.

V dolini ob Harmaku so se začele zbirati sence, po čemer smo spoznali, da je solnce zahajalo za gore. In ko bi se z vzhodnega nebesa ne odbijal svetel, nenavaden žar, bi bila slobodna požreznjena v temo. Nenadoma se je v daljavi na neki skalnati višini, ki smo vedeli, da mora biti sfinčina glava ogromnega malika, prikazala majhna postava, ki se je odločevala od neba, in je začela peti. Tisti hip, ko sem zaslišal daljni glas, sem skoraj omedlel in gotovo bi bil padel, če bi me Kviki ne bil ujel.

»Kaj je to Adams,« je pral Oliver in gledal s kraja, »kjer sta z Makedo sede'a in si šepetala, debeli Jozva pa je bulil v nju iz ozadja. Ali se je Hids prikazal?«

»Ne,« sem odgovoril, »toda, hvala Bogu, moj sin še živi. To je njegov glas, O, če morete, še nje rešite.«

Tedaj je nastalo veliko vznemirjenje in nekdo mi je potisnil v roko dalinostel pa je bil ali slabo naravnčan, ali pa mi stanje mojih živcev ni dalo skoraj ničesar videti. Zato ga je vzel Kviki in oproščal.

»Visoka vitka postava v beli obleki, obraz na njo daliavo in v tej svetlobi ne morem razločevati. Lahko bi ga morda poklical, samo to bi nas izdalo. Aj, pesem je končana, on pa je izginil; zdi se, da je skočil v neko odprtino v skali; to kaže, da je zdrav, in sicer bi ne bil mogel skočiti. Razveselite se torej, gospod doktor, saj morate biti zato zelo hvaležni.«

»Da,« sem za njim ponovil, »zelo hvaležen zato, vendar na bi po vseh teh letih iskanja želel imeti več. Če to pomislim, da sem mu tako blizu, on pa o tem nič ne ve!
(Dalje.)

Karbidova svetilka.

Ker tako primanjkuje drugih svetil, petroleja, svetilnega plina, voska, stearina, zato si je v zadnjem času marsikdo

omisllil karbidno luč, če tudi z nekim strahom. Prejšnja leta, ko je bila acetilenska razsvetljava bolj redka, smo večkrat čitali o groznih eksplozijah; danes čujemo le malo o njih, menda največ zato, ker so svetilke znatno boljše ustrojene za to luč. Ako ravnaš z acetilenom previdno ni nevarnejši od petroleja ali svetilnega plina.

Karbid je umeten izdelek; dobivajo ga na ta način, da zmešajo zmleto žgano apno in smleto oglje v razmerju 65 delov apna proti 35 delom oglja in segrevajo to zmes v električni peči na 3000 do 3500° C. Zmes se stali, apno in oglje se kemično spojita in ko se spojina ohladi, dobe kot kamen trdo, temnosivo snov, znani kalcijev karbid. V novjšem času ga pridobivajo tudi v posebnih pečeh (retortah) pri vročini 1300 do 1500° C.

Najboljši karbid da apno s črnim premogom ali koksom, manj vreden je oni narujen iz rjavega premoga, šote ali katrana.

Ker karbid hlastno vleče vlogo iz zraka, ga je treba imeti zraketosno zaprtega v posodi. Na zraku razpade v sivobel prah, ki ni nič drugega kot navadno, ugašeno apno.

1 kg karbida da približno 300 litrov acetilena, ki hrani svetilko za 16 sveč svetlobe skozi 40 ur.

Acetilen je plin brez barve, ki obstoji iz 93 odstotkov (%) ogljenca in iz 7 % vodenca. Ker ima tako veliko ogljenca v sebi odto izvira njegova močna svetloba, ki je 18 do 20 krat večja od petrolejeve. Njegov duh je znan, večini ljudi pač vse drugo preje nego prijeten. Izvira pa od fosforja in žvepla, ki se nahajata v vsaki surovini in tvorita pri razvijanju acetilena neprijetno vonjajoče spojine.

Karbidovke so ustrojene po dveh sestavih; ali kaplja voda na karbid ali pa prihaja voda od spodaj do karbida potom obkrojujočih cevč. Oba sistema imata svoje prednosti, pa tudi svoje napake.

Gorivec obstoji iz posebnega mehkega kamna, lojevca. Gorivčeve luknjice morajo biti tanke kot las, kajti plinov tlak mora biti acetillenu 3—5 krat močnejši nego pri svetilnem plinu. Pri vseh novjših konstrukcijah sta običajni dve luknjici v gorivcu, tako da nastane dva plamena, ki tvorita skupno en sam tanek, a širok plamen.

Ker ima acetilen v sebi toliko ogljenca, zato izgoreva ob veliki vročini (pri 2420° C) ter porablja zelo veliko zračnega kislica. Oboje je velika napaka acetilenske razsvetljave, zato si omislite kjer vam je le mogoče večjo skupno električno razsvetljavo na vodo. Tudi se acetilenski gorivec rad zamaši s sajami. Če pride na karbid preveč vode, nastane silovit sikajoč plamen, ki povzroča glasno šumenje.

Na drugi strani pa prekaša acetilenska luč vse druge po svoji veliki svetlobi, tudi očesu de njegova bela barva jako prijetno. Zaradi hude vročine je acetilen kaj pripraven za taljenje; ako ga zmešaš z enako množino kislica dobiš do 4000° C vročine.

Apno, ki ga dobimo iz uporabljenega karbida je dobro kot gnojilo. Pred vojsko je stal 1 kg karbida 40 do 50 vinarjev.

Za razvedrilo.

Tudi zagovor. Gospa: »Ti neroda ti, kako si pa mogel izgubiti klobaso iz koša!« — Vajence: »Oh, gospa, med potjo sem vzdigul pokrovček, pa sem zagledal klobaso in takrat — takrat je bila pa izgubljena!«

Do konca navihani. Na smrt obsojen hudodelc je imel nastopiti zadnjo pot. Ravnatelj jeznice ga vpraša, kaj ti najraje nazadnje jedit. »Jagode!« se odreže zločinca — »Jagode!« se začudi ravna elj. »Tri četrti leta jih sedaj volob ne bo mogoče dobiti!« — »Prosim, bom prav rad počakal,« odgovori navihaneec.

Prikapljivo? Zena: »To ti lahko rečem: Če ti jaz umrjem, take žene ne boš več dobil.« — Mož: »Kdo pa ti pravi, da bi spet hotel imeti tako ženo?«

Po kom? Ona: »Ne vem, po kom je podetoval nas Janezek toliko napak? Po meni gotovo ne.« — On: »Le brez skrbi bodi, ti imaš še vse.« Ni plašen. Na sejnu vprašajo kmeta: »Oče, ali je vaš konj zelo plašljiv?« — Kmet: »O, žisto nič; koliko noči je bil že sam v hlevu!«

Cudno? France: »Ali ni čudno, da kamela lahko osem dni dela in nič ne pije?« — Janez: »Kaj bo to čudno! Jaz tudi lahko osem dni pijem, pa nič ne delam!«

Antiseptično, čisteče, osvežujoče, olivljajoče in krepično deluje lekarn. Fellerja prijetno dišeči »Elsatluide«. Je mnogo močnejši in boljši kot Franc. žganje za drgnjenje rok, nog, hrbta in celega telesa, tudi kot kosmetikum za negovanje kože, las in ust, priljubljen že 25 let. Tri dvojna stekla ali ena špeci. stekla z zamočom in poštno pošlje za 48 K: Eugen V. Feller, Stubica donja, Elsatrg 16, Hrvatsko.

Varčna gospodinja rabi edino le

GAZELA MILO

ki je najboljša in najceneje.

Naznanjam slav. občinstvu otvoritev krojaške obrti v Vel. Račni

pri Grosupljem. Izdelujem moške in ženske obleke po najnovejši modi. Vzorec na izbiro. — Sprejemem učenca. ANTON TONKIL.

Prodaja se še nova, preigrana, 5 vrstna harmonika visokih in močnih glasov, lepo vgrajena in trpežna ter lahka za igrati. — POT V ROŽNO DOLINO štev. 34, Ljubljana. 267

Suhe hruške za žganjekuho, dokler traja zeloga, po 800 K za 100 kil. FRAN POGACNIK, Ljubljana, Dunajska cesta 36.

Slavnemu občinstvu si usojam priporočati svojo bogato zalogo pohištva in vsakovrstnih MRTVASKIH RAKEV lastnega izdelka. Za točno potrebo in nizke cene se priporoča Hinko Bitene, Višmarje 77

Na prodaj je majhno posestvo v St. Ruperta št. 42 pri Mokronogu na Dolenjskem, obstoječe iz hiše vrta in ajive. Hiša je primerna tudi za trgovino ali obrt. Več se poizve pri: VOJSK, Beltin, Prekmurje. 260

Odvetnik

dr. Janko Brejc

Je otvoril svojo pisarno v Ljubljani, Miklošičeva

: cesta št. 6 :

(hiša »Ljudske posojilnice«.)

